קו למושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית ■ מס' 807 ■ 31 באוקטובר 2013 ■ כ"ו בחשוון תשע"ד

GS
גד שטילמן
משרד עורכי דין

פרס הדרום להתרשות

הזמנה לכנס בנושא:

עובדים זרים בחקלאות,
מים לצריכה ביתית וחקלאית במושב ובקיבוץ

הכנס מיועד לחברי מושבים וחקלאים פרטיים ולרכזי משק במושב ובקיבוץ

יתקיים ביום שני 11.11.13, באולם "בית חומה" בסמינר אפעל (רח' היסמין 1 רמת אפעל)

ראה עמ' 3

בשבילים

כ-7,000 משתתפים מכל הארץ רצו ורכבו על אופניים ב"שביל הבנים", דרך שתחבר בין יישובי הדרוזים בכרמל ובגליל. עם השלמתה בעוד כארבע שנים, תארך הדרך שמנציחה את 392 בני העדה שנפלו במערכות על ביטחון ישראל כ-100 ק"מ ■ **אבי אובליגנהרץ, עמ' 20**

מטרו מוטור

יבואן הרכבים החשמליים הגדול בישראל

everGreen
Global Electric Motorcars GEM
A Chrysler Company

תמיד כאן בשבילך כבר יותר מ-30 שנה, עם שרות אישי ומקצועי ועם מותגים מובילים

- מגוון מסלולי ליסינג מימוני אטרקטיביים
- דיגום הכלי והתאמתו לפי דרישה
- שירות אישי ומקצועי אצלך או במוסכי היבואן
- שורה ארוכה ומכובדת של לקוחות מרוצים

בוא עכשיו לסניף מטרו הקרוב וצא עם כלי חדש.

צחי: 052-6117097 | *9930

בואו לבקר אותנו בתערוכת יבול שיא במעיין חרוד ב - 6.11.13

מטרו 4 גלגלי
www.metro.co.il

edo יבול שיא

איתי הופמן פרש

המועמד הצעיר מיקנעם השאיר את המירוץ לראשות מועצת מגידו לנחמיה רייבי ממדרך עוז, ולשני המתמודדים מעין השופט, איציק חולבסקי ולירון שפירא

הבחירות לרשויות המקומיות ברוב יישובי הארץ הסתיימו, מלבד אלה שבהן נקבע שייערך סיבוב שני, שבו ייקבע מי יעמוד בראשות היישוב ומי יכהן כראש המועצה בחמש השנים הקרובות. כעת, הפוקוס עובר לסיבוב השני של הבחירות למועצות האזוריות, שייערכו ב–4 בדצמבר.

במועצה אזורית מגידו היו שני מועמדים מו־שבניקים: איתי הופמן (37), יושב ראש יקנעם המושבה, שרצה ללכת על ה"כרטיס" של ראש עיריית באר שבע, רוביק דנילוביץ', מבחי־נת הגיל ואולי גם מבחינת שיעור המצביעים, ומולו – נחמיה רייבי ממדרך עוז, יועץ בכיר לראש המועצה האזורית מגידו, חנן ארז.

לאחרונה, פרש הופמן מהמירוץ. פנינו אליו לקבלת הסבר, אך הוא אינו מוכן לפרט את סיבותיו לפרישה. הסיבות הגלויות מצביעות על מיזם היי–טק חדש שהקים, בצירוף סקר שנערך במועצה, שניבא לו תוצאות חלשות, ומחלת חותנו.

מול רייבי מתמודדים שני קיבוצניקים מעין השופט: גזבר המועצה איציק חולבסקי ולירון שפירא, איש איכות הסביבה. סיכוייו של רייבי נראו טובים עד שנכנס חולבסקי השבוע לקמ־פיין שלו, והוא אפילו התגאה בתמיכת חבר הכנסת לשעבר אמרי רון, ממשמר העמק, בו. עם תחילת מסע הבחירות שלו פרסם חולבסקי בפייסבוק, כי אמרי רון עבר לצד שלו...

לירון שפירא, שסיכוייו לגבור על שני המו־עמדים האחרים נראים קלושים, ייקח בוודאי קולות של קיבוצניקים מחולבסקי, חבר קיבו־צו. שני המועמדים החזקים, חולבסקי ושפירא, הצהירו שהם חברים, אבל המירוץ לראשות המועצה עלול לסדוק במשהו את החברות.

80 לבית עובד

איך חוגגים יום הולדת למושב?

בראש השנה הכריזו על פתיחת חגיגות 80 שנה לבית עובד, והן נמשכו לאורך כל השנה

בשנת 2013 מלאו 80 שנה להקמת מושב בית עובד. שנה זו נחגגה בשורה של אי־רועים במסגרת הקהילה ואליהם הוזמנו גם בנים ותושבי המושב בעבר.

בראש השנה, הכריזו בטקס במושב על פתיחת החגיגות. בחנוכה, שלושה דורות הדליקו נרות בחנוכייה.

בט"ו בשבט ערכו חברי המושב סיור מומחז: טיילו בשטחי המושב, תוך ציון נקודות בעלות ערך ומשמעות בחיי אנשי המושב, פגשו דמויות מהעבר המשותף וסיימו בפיקניק המוני שהוכן על ידי הח־ברים.

האירוע הבא היה ערב מעניין של סיפורי ותיקים על חוויות מימי המושב הראשו־נים. האירוע המרכזי, שבו השתתף קהל רב, כלל הופעה משולבת של ותיקים וצעירים וכן להקה חיצונית. ראש המו־עצה המקומית שלמה אלימלך ויושב ראש ועד האגודה והוועד המקומי בירכו, הכי־בוד לערב הוכן על ידי התושבים על פי ספר "בתים ומתכונים" יי־חודי, שהכינו כחלק מאירועי השנה.

האירוע היה מוצלח, מרשים ומשמח. שנת ה–80 לבית עובד היוותה שנת שיא של פעילות קהילתית שנגעה בכל שכבות האוכלוסייה ותרמה לגיבוש ולגאווה מקומית.

בחגיגות 80 שנה לבית עובד. הכיבוד לערב הוכן על ידי התושבים על פי ספר "בתים ומתכונים" צילום: באדיבות מושב בית עובד

המילים שלכם בעיתון

קוראים יקרים,
"קו למושב" נכתב עבורכם. יש בו מקום לתגובותיכם על הכתבות המתפרסמות בו, למאמרי דעה, לסיפורים ולשירים שכתבתם, ואף לתמונות שלכדו את עיניכם ונשמרו במצלמתכם. כתבו את שם הצלם בשם קובץ התמונה, חתמו על מאמרים ועל יצירות ושלחו אל: dror.maariv@gmail.com

תוכן

צילום: מרים צחי

עו"ד משהו
עד תאילנד נוסעים עורכי דין ישראלים לאתר פועלים שיתבעו את מעסיקיהם
4

הגדול מכולם
כך התפתח טרקטור העיבוד החקלאי הגדול, והיום הוא חכם יותר
10

תודה ששאלתם
מירי דג ובעלה שבו מביה"ח, יעבור זמן עד שיבקר שוב בשדות
26

"קו למושב" גם באינטרנט - תנועת המושבים: www.tmoshavim.org.il ■ תנועת האיחוד החקלאי: www.ihaklai.org.il

קו למושב

■ עורך דרור יוסף
■ מנהלת עיתון עדנה זיו

■ כתבים חני סולומון, יעקב לזר, נחמן גלבוע, עו"ד אפרת חקיקת, יבל ברקאי, עו"ד איילת רייך-מיכאלי, מירי דג, זהר נוי, סלע קורן, אבי אובליגנהרץ, בר-כוכבא מדרשי, דפנה מאור, יוסי ברג
■ דואר אלקטרוני
dror.maariv@gmail.com

מזכירה והפקה אסתי כלפון 03-5632547
esti.halfon@maariv.co.il
■ גרפיקה מערכת שרה ראובן
■ גרפיקה מודעות ניקולאי קולניק
מערכת 03-5632441
אחראית לוח רותם ביטון
03-5682878

יועצי פרסום יעקב קניאל, יורם טביבי

טל' מודעות 03-5632547
פקס מודעות 03-5638728
מודעות kav_daf@maariv.co.il

סיימתם לקרוא?
אנא השליכו את הגיליון לפח המחזור הסמוך למקום מגוריכם.

המערכת והמנהלה רח' קרליבך 2, ת"א

כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לתרגם, לשדר בכל אמצעי, לאחסן במאגר מידע, לפרסם או להפיץ בכל אמצעי כל חלק מן המודפס בעיתון הזה.

התרגיל הישראלי-תאילנדי

עורכי דין ישראלים מרחיקים עד תאילנד כדי לשכנע פועלים לתבוע את זכויות העובד שלהם. לעתים, עדות הפועלים הזרים מוקלטת מראש ואז הם יכולים לחזור למולדתם, בעוד התביעה בארץ ממשיכה וברוב המקרים, היא מסתיימת בפשרה

תופעה חדשה: עורכי דין ישראלים מרחיקים עד תאילנד, מאתרים את כתובתם של מי שעבדו כפועלים חקלאיים בישראל, ומשכנעים אותם לתבוע את זכויותיהם ממעסיקיהם בארץ. בחלק מהמקרים אין צורך בהבאתם ארצה לשם תביעה: הפועלים התאילנדים מעידים עדות מוקדמת, או מצולמת מול בית המשפט, בטרם ימריאו בחזרה לארצם.

מדי שנה, על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מועסקים בענף החקלאות בישראל כ-25 אלף פועלים תאילנדים. לפי נתוני לשכת עורכי הדין, יש בארץ כ-60 אלף עורכי דין. שני הנתונים הללו הולידו תופעה מקורית ביותר – עורכי דין המחפשים פרנסה ומרחיקים עד תאילנד, כדי לשכנע פועלים לשעבר בישראל להגיש תביעה נגד מעסיקיהם, שנים לאחר שתמה העסקתם בארץ.

לאחרונה התמודד עו"ד רז מסורי, מבעלי משרד עורכי הדין "גריסרו את מסורי", עם תביעה דומה שהפיקה תוצאות מפתיעות, כשנשכר על ידי חקלאים לייצגם במשפט שבו נתבעו על ידי פועליהם לשעבר. לדבריו, התופעה החלה לאחר מספר פסיקות בבתי הדין לעבודה, לפיהן לעובדים זרים יש זכאות חוקית לזכויות של עובד בעל אזרחות ישראלית.

אין עוררין על כך שעובד זכאי למלוא זכויותיו, אולם ההתגברות התביעות של פועלים זרים נגד חקלאים מקומיים הפכה ל"כסף קל" עבור עורכי דין ישראלים. לדברי עו"ד מסורי, חקלאים רבים כלל אינם טורחים לרשום את הזכויות שהעניקו לעובדיהם לאורך השנים, חלקן בכסף מזומן, וכעת הם חשופים לתביעות כספיות בסכומים גדולים, אולם רוב התביעות מסתיימות בפשרה, שהיא תוצאה של חוסר רצונם או יכולתם של האזרחים הזרים לחזור לארץ ולהעיד בבית המשפט הישראלי נגד מעסיקיהם.

"תביעות כאלו, היזומות על ידי עורכי דין ולא על ידי הפועלים, מוגשות לאחרונה בסיטונות ומעמידות את החקלאים, שלא ניהלו רישום מסודר של התנאים שסיפקו לעובדיהם, מול תביעות עתק המאיימות על המשק שלהם", אומר עו"ד מסורי. לטענת עורך הדין, אם עמיתיו לא היו יוזמים את התביעות, הן היו עלולות לאבד את תוקפן, משום חוק התיישנות שחל על תביעות בגין קיפוח זכויות עובדים, המוגשות כשנתיים עד שבע שנים לפחות לאחר קיום העילה לתביעה, וחובת ההוכחה על מילוי הזכויות מוטלת על המעסיק.

הפועל תבע את זכויותיו, אך נפקד מעבודתו

החקלאים מצאו דרך להתגונן מול מבול התביעות על ידי זימון הפועלים התובעים להעיד בבית המשפט בישראל. לשם מילוי הדרישה, על הפועל להשיג ויזה ולטוס חזרה לישראל, טרחה שכלל לא חשב עליה כששוכנע להגיש את התביעה, ולכן ברוב המקרים, התובעים מוותרים על ה"תענוג", הכרוך ברכישת כרטיס טיסה יקר, ומסתפקים בפשרה נדיבה. "בד בבד, נראה שקיימת עליית מדרגה בתחכום של עורכי הדין", אומר עו"ד מסורי. לדבריו, הוא ייצג לאחרונה חקלאי בתביעות הדדיות מול פועלו התאילנדי, אשר ברח מהמשק ערב תום החוזה עמו, והפך לשוהה בלתי-חוקי בישראל.

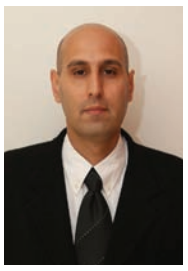

עו"ד רז מסורי. "קיימת עליית מדרגה בתחכום של עורכי הדין"

משום שחוקי העסקת עובדים זרים קובעים מכסות, המעסיק אינו זכאי לשכור עובד זר תחת זה שעזב, ובכך הזיק העובד למעסיקו לשעבר באופן משמעותית. מסורי סיפר, כי הפועל התאילנדי הגדיל לעשות, ובעודו בישראל, נוצר קשר בינו ובין משרד עורכי דין העוסק בהגשת תביעות של פועלים תאילנדים נגד חקלאים, והוא הגיש תביעה נגד החקלאי על הפרת חוקי העבודה מצדו כמעסיק.

עורך הדין של אותו פועל חשב על צורכי התביעה לטווח הרחוק, וערב שובו של התובע לארצו, זימן אותו למתן עדות מוקדמת בבית המשפט, כדי שהתאילנדי לא יידרש לחזור לישראל ולהעיד.

העדות המוקדמת הוגשה במסגרת התביעה לבית הדין לעבודה ועם קבלת התביעה, הגיש המעסיק תביעה נגדית, כלפי הפועל התאילנדי, בגין הנזק שגרם לחקלאי בשל בריחתו ערב חזרתו לתאילנד, לאחר שנרכש עבורו כרטיס טיסה. בקשת הפיצויים בתביעה הנגדית הוערכו על פי ההפסד שנגרם לחקלאי בשל חוסר יכולת להעסיק פועל אחר, תחת הפועל התאילנדי שברח ערב הטיסה לתאילנד.

חקלאי, הכר את זכויות עובדיך והימנע מתביעות

כפי שקובע החוק – פועל תאילנדי הוא עובד לכל דבר ועניין, בעל זכויות שוות לעובדים אזרחי ישראל, לכן עו"ד רז מסורי ממליץ לחקלאים בישראל, שחלקם אינם מודעים לעניין ועלולים להסתבך בתביעות מיותרות, לנהל רישום מסודר של התנאים שהם מספקים לעובדיהם, ככל מעסיק אחר במשק.

על מנת להימנע מתביעות בסכומים של מאות אלפי שקלים, מציע עורך הדין לחקלאים לבצע פעולות העומדות בתנאי החוק, כגון הצבת שעון נוכחות ותשלום עבור שעות נוספות (התלונה השכיחה ביותר בקרב עובדים), תשלום דמי הבראה וחופשה וכיוצא בזה.

חוזה ההעסקה של הפועל חשוב מאוד: עליו להיות מנוסח בעברית ובשפת האם של העובד, וחתום על ידי שני צדדים. גם הביטוח הרפואי שעל המעסיק להסדיר לעובד צריך להיות כתוב בשתי השפות ונהיר לפועל. עוד חובה המוטלת על המעסיק היא לספק מגורים ראויים לכל תקופת ההעסקה עד שבוע ימים לאחר תום ההעסקה.

נושא השכר קבוע בחוק ונכון להיום, הוא אינו פחות משכר המינימום: 4,300 שקל לחודש ותעריף של 23.12 שקלים לשעה, וכמו לכל עובד בישראל, מהשכר מנוכים מס הכנסה ודמי ביטוח לאומי. למעסיק קיימת אפשרות חוקית לנכות ממשכורתו של העובד דמי השתתפות בדיור ובניכויי הרשות כלולים גם הוצאות נלוות למגורים (ארנונה, גז ומים – עד 76.81 שקלים), ביטוח רפואי וכדומה. יש לזכור, כי סך כל הניכויים הללו מוגבל עד רבע משכרו החודשי של הפועל. כמו כן, יש לתעד את הניכויים מדי חודש בחודשו, באמצעות תלוש השכר.

עבודה חקלאית כרוכה במאמץ פיזי קשה ובשעות עבודה מרובות, לכן על המעסיק להקפיד על זכאותו של העובד לימי מנוחה – יממה וחצי רצופות (36 שעות) המיועדות למנוחה בכל שבוע. בנוסף, לעובד הזר מגיעים תשלומי הבראה, ימי חג וחופשה, ימי מחלה והפרשות לקרן פנסיה. על המעסיק להעביר את כל התשלומים הללו כראוי ובזמן, ולהימנע מראש מתביעות מיותרות.

חוק ההתיישנות על תביעת זכויות עובד

פועל זר חוקי יכול לתבוע את זכויותיו מיד עם סיום העסקתו, אך לרוב, תביעות מעין אלו מוגשות כשנתיים-שלוש לאחר שהופסקה העבודה והעובד כבר חזר לארצו. "אז-אז נכנסים לתמונה עורכי הדין שהתמקצעו בנושא, שולחים נציג ממשרדם בתאילנד אל אותו עובד, וזה מחתים אותו על טופס ייפוי כוח ולאחר מכן מגיש את התביעה", מתאר עו"ד מסורי.

לדבריו, אמנם לאחרונה תביעות כאלו הפכו לפופולאריות, אך כמו בתחומים אחרים, גם לגביהן חל חוק ההתיישנות, בהתאם לסוג התביעה. כך למשל, ההתיישנות על תביעה בגין פיצויים והודעה מוקדמת על הפסקת עבודה ושכר היא שבע שנים. התיישנות על תביעה בגין ימי חופשה היא שלוש שנים מיום סיום העבודה, ואילו על תביעת דמי הבראה יש התיישנות של שנתיים מיום סיום העבודה.

עובדים תאילנדים בשדה. רישום הזכויות הניתנות להם עשוי למנוע תביעות צילום: מרים צחי

כתובת לשליחת מאמרים: dror.maariv@gmail.com

ב-2014 תרוויחו כסף

בראש השנה האזרחית הבאה, 1 בינואר 2014, ייכנסו לתוקפן הטבות משמעותיות במס שבח למוכרי נחלות. הצורך בהורדת מחירי הדירות וב"צינון" שוק המשקיעים יצר הטבה בשווי מאות אלפי שקלים לבעלי נחלות שעליהן שני בתים

עו"ד אביגדור ליבוביץ
עו"ד שניר שער, רו"ח

במסגרת התיקונים האחרונים שהתקבלו בחוק מיסוי מקרקעין ואשר נכנסו לתוקף החל מ–1 באוגוסט 2013, התקבל תיקון בנושא הפטור ממס שבח בעת מכירת נחלה, שייכנס לתוקף החל מ–1 בינואר 2014.

ברשימה זו נבקש לעמוד על השינוי שיחול בפטור ממס שבח בעת מכירת נחלות, ועל ההטבה המשמעותית שתחול על בעלי נחלות אשר יבצעו עסקאות מכר של נחלות, שבהן בנויים יותר מבית מגורים אחד, החל מתחילת 2014.

בראשית הדברים נדגיש, כי בעלי נחלות או יורשים המבקשים למכור נחלה שבה בנויים יותר מבית מגורים אחד, טוב יעשו אם ימתינו וימכרו את הנחלה החל מ–1 בינואר, ולא יחתמו על הסכמי המכר בשנת 2013.

במסגרת ההוראות הקבועות היום ביחס לפטור ממס שבח בעת מכירת נחלה, אם יחליט בעל הזכויות בנחלה למכור את הנחלה עוד בשנת 2013, ובנחלה בנויים שני בתי מגורים, הרי שבעל הנחלה יוכל לקבל פטור ממס שבח מלא רק בגין השווי שייוחס לבית מגורים אחד, ואילו שווי בית המגורים השני יהיה חייב במס שבח, שעולה לעתים כדי מאות אלפי שקלים.

המחוקק, אשר קבע את התיקון בהוראות חוק מיסוי מקרקעין, כך שב–1 בינואר יתבטל בו סעיף 49ב(1), המעניק פטור מלא ממס שבח לבית מגורים פעם בארבע שנים, כלל לא התכוון כי יינתן פטור לבעלי הנחלות עבור יותר מבית מגורים אחד. בכלל השיקולים של המחוקק היה הצורך בהורדת מחירי הדירות ובצינון השוק של המשקיעים. ההטבה שהתגלתה בהוראות התיקון לחוק היא, למעשה, אילוץ שנכנס ב"דלת האחורית", ממנו יוכלו ליהנות בעלי הנחלות ולהותיר בכיסם מאות אלפי שקלים בגין חיסכון במס שבח, ועל כך יש לברך.

בהתאם להוראות המעבר אשר נקבעו בתיקון לחוק, בשנים 2014–2017 אפשר למכור נחלה ועליה בתי מגורים ולשלם שיעור מס מוטב, שמשמעו שהרווח הריאלי (שמעבר לאינפלציה) שצמח ליניארית עד סוף 2013 יהיה פטור ממס שבח, ואילו הרווח הריאלי שצמח לאחר שהחלה 2014 יהיה חייב במס שבח בשיעור 25% בלבד.

במקרה לדוגמה, שבאמצעותו נמחיש את ההטבה במס שבח, נראה מה גובה המס שהיה משולם אילו העסקה הייתה נחתמת בשנת 2013 ומה גובה המס שישולם אם העסקה תיחתם ב–1 בינואר.

נחלה באזור המרכז נמכרת במחיר המבוקש, שמונה מיליוני שקלים. הנחלה נרכשה בשנת 1963, עליה שני בתי מגורים – אחד בשווי מוערך לפטור של שלושה מיליוני שקלים, שווי האחר לפטור מוערך בשני מיליוני שקלים.

אם הנחלה תימכר ב–2013, הרי שיתאפשר לקבל פטור ממס שבח רק בגין בית מגורים אחד, ששוויו שלושה מיליוני שקלים ואילו יתרת התמורה, בסך חמישה מיליוני שקלים, תהא חייבת במס שבח לפי שיעור מס אפקטיבי העשוי להגיע ל–40% (כמובן, לאחר ניכוי חלק יחסי של הוצאות דמי הסכמה, היטל השבחה, שכר טרחת עורך דין וכדומה).

לעומת זאת, אם הנחלה תימכר ב–1 בינואר 2014, בגין שני הבתים שבנחלה, ששווים חמישה מיליוני שקלים, המוכר יהיה זכאי ל"שיעור מס מוטב", כלומר: הרווח בגין חמשת המיליונים יחולק לאורך כל תקופת ההחזקה בנחלה (בין שנת 1963 ל–2014), כך שבגין הרווח שצמח עד סוף 31 בדצמבר 2013 יוענק פטור ממס שבח, ורק הרווח שצמח אחרי שהחלה 2014 יהיה חייב במס שבח בלבד בשיעור 25%.

בדוגמה שהובאה לעיל, ההסכם ייחתם ב–1 בינואר 2014, כך שהלכה למעשה, החלק שיחויב במס שבח בשיעור 25% יהיה אפסי כמעט, הואיל והרוב המכריע של הרווח צמח בתקופה שבין 1963 ל–31.12.13, וחלק זה פטור ממס. בדרך זו, יתאפשר להוציא את המרב ממכירת הנחלה ולקבל מעין "פטור" נוסף ממס שבח לבית המגורים, שמשמעו מאות אלפי שקלים נוספים(!), שייוותרו בידי בעל הנחלה ולא בידי אוצר המדינה, והכל בהכשר של המדינה.

כדי להיות זכאי לשיעור המס המוטב בגין שני בתי המגורים, יש לעמוד בכל שלושת התנאים הבאים: 1. במכירת אחד מבתי המגורים, המוכר זכאי לפטור ממס שבח לפי סעיף 49ב(1) לחוק (מכירה בפטור פעם בארבע שנים), אילו הסעיף היה ממשיך להיות בתוקף; 2. אם הנחלה התקבלה במתנה אצל המוכר, יש לוודא כי מולאו כל תקופות הצינון הקבועות בחוק; 3. הנחלה אינה נמכרת לקרוב משפחה (בין בתמורה ובין ללא תמורה).

לסיכום, כדאי להמתין ולבצע את העסקאות החל מ–1 בינואר 2014. בצורה זו, בעלי הנחלות יותירו בידיהם סכומי כסף ניכרים מתוך התמורה המשולמת להם בגין הנחלה. יש לדעת, כי הפטור אינו אוטומטי ולכן, יש לבצע בדיקה מקיפה בטרם ביצוע ההתקשרות, על מנת לוודא, כי אכן אפשר לקבל את הפטורים המבוקשים, ומהי הדרך הטובה ביותר לפעול שבה תיוותרו עם התוצאה הטובה ביותר.

עד היום, ידעו בעלי הנחלות, כי הם נותרים עם כ–60% מהתמורה המשולמת להם בעת מכירת הנחלה. עובדה זו הרתיעה רבים בעת מכירת הזכויות ואף גרמה לתרעומת בקרבם. מהיום, אפשר לומר, כי נוכח הוראות החוק שיחולו החל מהיום הראשון של 2014, התמורה שתיוותר בכיסם של בעלי הנחלות תהיה גבוהה באופן משמעותי מ–60%, לעומת המצב ששרר עד היום.

הטבה זו היא סימן נוסף לעידן החדש שאליו אנו נכנסים בכל הקשור לביצוע עסקאות מכר ורכישה של נחלות, נוכח כניסתה הקרובה של החלטה 1155 ליישום, במסגרתה יידרשו בעלי הנחלות לשלם "דמי רכישה" במקום "דמי ההסכמה", שהיו מוכרים עד היום, מה שללא ספק, יביא להטבה משמעותית ביחס בארבעה מישורים עיקריים:

1. פטור מתשלום דמי הסכמה בגין חלקת המגורים במכירה עתידית.
2. ניצול מלוא זכויות הבנייה הקיימות והעתידיות בנחלה, ללא תשלום לרמ"י.
3. פטור מתשלום לרמ"י בגין פיצול מגרש מנחלה.
4. בניית יחידות בנחלה בהתאם להוראות תמ"א 35.

אנו מברכים על השינויים ועל התמורות המשמעותיות החלות על בעלי הנחלות במס שבח וכמובן, בהוראות החלות לפי הוראות רמ"י, בדרך לניתוק הקשר ההיסטורי עם רשות מקרקעי ישראל, אשר במסגרת החלטותיו במהלך השנים, הטיל על בעלי הנחלות תשלומים שאין להם אח ורע במגזר העירוני.

הכותבים מתמחים במסים ובאגודות שיתופיות

בתים במושב. כדאי להמתין ולבצע את העסקאות החל מ–1 בינואר 2014
צילום: אריאל פלמון

בית שמאי

עומר גנות והדר מירום

dror.maariv@gmail.com

כאן בונים?

הוועדה לתקינה שמאית במשרד המשפטים פרסמה טיוטה של תקן חדש, שמטרתו לסייע לציבור להבין את המצב המשפטי והתכנוני של קרקע חקלאית שעומדת למכירה

עליית המחירים בשוק הנדל"ן בישראל הביאה אזרחים ומשקיעים רבים לחפש אל־טרנטיבות זולות שבהן ישקיעו את כספם, במטרה להבטיח, כי בעתיד תהיה בבעלותם דירת מגורים הרשומה על שמם. כך הפכו, בשנים האחרונות, קרקעות חקלאיות הצמו־דות לשכונות מגורים בערים ברחבי הארץ למוצר פופולארי, המוצע למכירה על ידי סוחרי קרקעות ויזמים, למשקיעים פוטנצי־אליים.

מי מאתנו לא נתקל לאחרונה במודעות פרסום הקופצות על מסך המחשב, משתלש־לות מגשרים או נמתחות על פני לוחות ענק, המציעות לנו לרכוש קרקע חקלאית הכלולה בתכנית לשינוי ייעוד למגורים, תוך יצירת מצג של הזדמנות חד־פעמית להשגת קרקע למגורים בהשקעה כספית נמוכה מאוד?

רכישת קרקעות חקלאיות, שטרם עברו הליך של הפשרה או שינוי ייעוד, אכן טו־מנת בחובה לעתים גם הזדמנות לעשיית רווח משינוי ייעוד הקרקע, אך יש לזכור, כי השקעה כזו כוללת גם מרכיב גדול של סיכון ואי־ודאות, שכן איש אינו יכול להבטיח, כי בעתיד אכן ישתנה ייעוד הקרקע, מהן זכויות הבנייה שיאושרו לאחר שינוי הייעוד וכמה זמן כל זה ייקח.

במקרים רבים, לרוכש הפוטנציאלי אין יכולת וכלים לאמוד את סיכויי ההפשרה ואת העלויות הכרוכות בשינוי ייעוד הקרקע, כך שתהיה זמינה לבנייה. לרוב, תהליך קבלת ההחלטות של מי שמעוניין להשקיע בקרקע חקלאית נשען אך ורק על המידע שמוצג לו על י די המשווקים, שלעתים מנדבים מידע חסר, אשר אינו כולל פרטים חשובים שיכו־לים להשפיע על ההחלטה.

כך למשל, רובן הגדול של מודעות הפר־סום המזמינות אותנו להשקיע בקרקע חקל־אית אינן כוללות מידע בנוגע למספר הגוש והחלקה, המהווים "מספר זהות" של הקרקע, ואינן מציינות את מספרי התכניות שעתידות כביכול לשנות את ייעוד הקרקע.

חלק מרוכשי הקרקע מת־פתים אחר סיסמאות השיווק ורוכשים קרקע מבלי לבצע בדיקות בסיסיות וביניהן, בין היתר, מהו המצב התכנוני של הקרקע, מהם הסיכויים לשי־נויי ייעודה, מה טומן בחובו ההליך התכנוני, מה אומדן העלויות הצפויות במהלך הדרך וכנגזרת מכל זה, מהי התקופה הסבירה שבסופה אפשר לצפות שהקרקע תהיה זמינה לבנייה למגורים.

לאחרונה, פורסם שחלק מהקרקעות המשווקות לצי־בור "כהזדמנות השקעה שאסור לפספס" מיו־עדות למטרות אחרות: שמורות טבע, פארק מטרופוליני, אזור נחל וסביבתו ומטרות אח־רות, על פי תכניות מתאר ארציות ומחוזיות. בקרקעות אלו, הסיכוי לשינוי ייעוד נמוך עוד יותר מאשר בקרקעות שמסווגות לייעוד חקלאי בלבד, ללא מגבלות נוספות.

חשוב גם לזכור, שאם רוכשים כיום חצי דונם שיופשר אולי למגורים בעתיד, במס־גרת ההליך התכנוני מופרשים שטחים נרח־בים מהקרקע לצורכי ציבור (מוסדות, כבי־שים, מדרכות ועוד) ולכן, בסופו של ההליך, אנו עלולים להיוותר עם קרקע ששטחה קטן באופן משמעותי מהשטח שנרכש.

לאור התגברות התופעה של שיווק ומכירת קרקעות שאינן מאושרות לבנייה, תוך הצגתן כמועמדות להפשרה לבנייה למגורים, פרס־מה הוועדה לתקינה שמאית במשרד המשפ־טים טיוטה של תקן חדש, שמטרתו "לסייע בהסדרת הנושא ולשפר את המידע הני־תן לציבור לצורך גילוי נאות באשר למצב המשפטי והתכנוני של הנכס".

על־פי התקן, קרקע חקלאית אשר ייעודה אינו לבנייה, אך עומדת להיות מוצגת למכי־רה על בסיס ציפיות לשינוי הייעוד, תיבחן על ידי שמאי בנקודות הבאות: ייעוד הקרקע בתכניות המתאר הארציות, המחוזיות והמקו־מיות, מצבה המשפטי והזכויות הקנייניות, מצבה הסטטוטורי של התכנית המבקשת לשנות את ייעוד הקרקע וכן הסיכוי והסיכון ברכישת הקרקע החקלאית.

בנוסף, יערוך השמאי שני תחשיבים לאומדן שווי הקרקע בשני מצבים: שווי הקרקע בהת־אם לייעוד הקרקע בתכניות המאושרות – ללא שינוי ייעודה לבנייה; שווי הקרקע, בהנחה שייעודה אכן ישתנה בעתיד, על בסיס מידע ועל בסיס פרוגרמה שהוצגה לשמאי. בחלופה זו יובאו בחשבון, בין היתר, העלויות הצפויות במהלך ההליך התכנוני, היקף ההפרשות הצ־פוי לצורכי ציבור, זכויות הבנייה ומשתנים נוספים המשפיעים על שווי הקרקע.

שדה חקלאי. כאן יקום בניין מגורים? לא בטוח עיבוד תמונה: שרה ראובן

בסימן שאלה

עו"ד איילת רייך-מיכאלי

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

מבחן היעילות

בשמונה גורמים נבחנת יעילותו של מתווך נדל"ן. סגרתם עסקה אחרי "תקופת הבלעדיות"? כדאי שתקראו ותדעו אם אתם חייבים לשלם למתווך

אני בעל זכויות במשק בדרום הארץ ולפני כשמונה חודשים חתמתי על הסכם תיווך למכירתו. בסופו של דבר, מכרתי את המשק באופן עצמאי, לאחר שנגמרה תקופת הבלעדיות למתווך, אולם את הקונה הכרתי בזמנו באמצעות המת־ווך. האם עליי לשלם לו דמי תיווך?

מתווך במקרקעין יהיה זכאי לדמי תי־ווך מאת לקוח אם נתקיימו התנאים המפו־רטים בסעיף 14 לחוק המתווכים במקרקעין תשנ"ו–1996, החשוב בהם הוא שהמתווך היה הגורם היעיל שהביא להתקשרות הצדדים בהסכם מחייב. הסעיף קובע, כי מתווך במקר־קעין שביצע בתקופת הבלעדיות את פעולות השיווק, חזקה שהיה הגורם היעיל לגבי עסקה שנכרתה בתקופת הבלעדיות. המקרה נבחן ב"מבחן היעילות": מי הביא להבשלת העסקה או שימש הגורם ה"יעיל" בקשירתה. אין די בכך שהמתווך היה גורם בשרשרת הסיבתיות, עליו להיות יעיל.

התשובה לשאלה, אימתי פעולת המתווך היא "הגורם היעיל", נגזרת מבחינתה של מערכת העובדות. בקווים כלליים, יש שמו־נה גורמים המצביעים על מידת היעילות: (א) מידת הדמיון בין ההצעה המקורית שבה היה מעורב המתווך ובין החוזה הסופי; (ב) הקרבה בין תנאי התשלום ושיעוריו בהצעה המקו־רית לבין הגיבוש הסופי של החוזה; (ג) הזמן שחלף בין ההצעה המקורית עד סיום העסקה; (ד) מידת האינטנסיביות של פעולות המת־ווך – היקף מגעים, פגישותיו ושיחותיו עם הצדדים; (ה) קיומו של גורם נוסף, אשר סייע לצדדים בהשגת החוזה, ומידת התערבותו של אותו גורם נוסף; (ו) תשלום דמי תיווך על ידי הצד השני (המו־כר או הקונה) ושיעורם; (ז) זהות הצדדים המנהלים את המשא ומתן; (ח) הסתמכות הצדדים על ידיעה קודמת של מהלכי המשא ומתן ופעולה שאינה אלא "הרמת החבל" מהמקום שבו הושאר, כדי ליצור המשכיות באותו מהלך ו"לקשור את העסקה"; ורשימת הנסיבות עוד ארוכה.

האם מתווך יהיה זכאי לדמי תיווך, למרות שהסכמתו לע־בודת תיווך ניתנה בעל פה ולא נחתם הסכם בכתב?

"מתווך במקרקעין לא יהא זכאי לדמי תיווך, אלא אם כן חתם הלקוח על הזמנה בכתב לבי־צוע פעולת תיווך במקרקעין" – זו לשון החוק (סעיף 9(א) לחוק המתווכים במקרקעין תשנ"ו–1996). בפסיקה נקבע, כי משבאה לעולם הוראת סעיף 9 לחוק, שוב לא יוכל מתווך לזכות בדמי תיווך מכוחו של הדין הכללי.

אם לא נאמר כן, מה הועילו חכמים בתק־נתם? כך נדחתה האפשרות להעניק למתווך תשלום בגין העבודה שביצע מכוח דיני עש־יית עושר ולא במשפט. לאור מצב משפטי זה, מתווך לא יהיה זכאי דמי תיווך בהיעדר חתימת הלקוח, כנדרש על פי החוק.

באחד המדורים הקודמים ציינת שעו־בד המתפטר לרגל מצבו הבריאותי זכאי לפיצויי פיטורים. האם אותו עובד זכאי גם לתמורה עבור הודעה מוקדמת?

בתשובתי הקודמת הסתמכתי על החוק: "התפטר עובד לרגל מצב בריאותו הוא או של בן משפחתו, ולאור הממצאים הרפואיים, תנאי העבודה ושאר נסיבות העניין הייתה סיבה מספקת להתפטרות – רואים לעניין פיצויי פיטורים את התפטרותו כפיטורים" (סעיף 6 לחוק פיצויי פיטורים תשכ"ג–1963). כלומר, הסעיף הנ"ל מעמיד אמנם את ההת־פטרות לרגל המצב הבריאותי כפיטורים, אך הוא עושה כן לעניין פיצויי פיטורים בלבד.

אף בפסיקה נקבע, כי אין כל אסמכתה לעניין הזכות לתמורת הודעה מוקדמת במק־רה של התפטרות עובד, תהיה הסיבה להת־פטרותו אשר תהיה.

הכותבת, ממשרד עורכי דין וגישור "איי־לת רייך", עוסקת באגודות שיתופיות, בתחום המסחרי־חקלאי ובליטיגציה. המי־דע כללי בלבד ואינו חוות דעת או ייעוץ מוסמכים.

חתימה על מסמך. ללא הסכם תיווך כתוב וחתום, אין דמי תיווך

מלכי העיבוד

עצומים בגודלם, בדרך כלל פריקים ומיועדים לבצע, על פי רוב, משימה אחת בלבד - גרירת כלי עיבוד גדול ככל האפשר. אין להם צורך ביותר מדי תחכום ו"שכל" כדי לספק את הסחורה, אבל הם מרשימים כל מי שרואה אותם, הם המלכים של הטרקטורים

דני שטיינמן *

אצלנו אלה מוצגים נדירים, מן הסתם בשל מגבלת גודל השטחים החקלאיים בישראל, אבל במעצמות החקלאות, ארצות הברית בראשן, הם עמוד השדרה של העיבודים. הכוונה לטרקטורים הגדולים, בדרך כלל פריקים, תמיד כפולי הנעה ולרוב עם גלגלים זהים בגודלם, WD4, כפי שהם מכונים ביבשת החדשה.

ככלים המיועדים לבצע, על פי רוב, משימה אחת בלבד - גרירת כלי עיבוד גדול ככל הניתן, לכאורה נראה שאין צורך ביותר מדי תחכום ו"שכל" כדי לספק את הסחורה; חברו ארבעה גלגלים גדולים למנוע גדול עוד יותר, אחסנו הכול בשלדה מאסיבית וכבדה - וקדימה, אפשר לצאת לדרך. טוב, כמעט...

במבט כולל, אולי ניתן למצוא לתיאור דנן לא מעט דמיון עם המציאות, ואין ספק שעל פי נוסחה פשטנית זו הכול החל. הטרקטורים לא היו שיא התחכום והטכנולוגיה בעבר (גם הלא-רחוק מדי) וככל שרצינו לעבד יותר שטח ביותר מהירות - פשוט היה צריך להגדיל את המכונה, להוסיף הספק ומשקל, וזה עבד.

למעשה, עשרות שנים לא השתנתה כמעט הנוסחה על פיה ייצרו טרקטורים כבדים, ומה שקבע את ההספק ואת הביצועים היו בעיקר הממדים, יחד עם האמינות, הספק המנוע, הצמיגים הנכונים וכיו"ב. לא משהו מתוחכם מדי.

לאט-לאט, החלה לחדור הטכנולוגיה המתקדמת אל עולם הטרקטורים, עד שהגענו כיום למצב שבו אותן מפלצות ענק אימתניות ספוגות בהיי-טק מ"המילה האחרונה", בטכנולוגיה המתקדמת ביותר בכל תחום (מכני, אלקטרוני, מחשוב, צמיגים וכיו"ב) ומסוגלות כיום לביצוע ולתפוקה שנחשבו דמיוניים עד לא מזמן.

הטרקטורים הכבדים היו ועודם מכונות שתכליתן העיקרית היא גרירה, וככאלו מעניין לראות שהמבנה הבסיסי לא השתנה מאז נולד הז'אנר; מנוע גדול, הרבה משקל, מכניקה בלתי-שבירה וגלגלים ענקיים, הכול יחד נועד לייצר מקסימום אחיזה ויכולת גרירה. מכאן, הגיעו למבנה בעל ארבעה גלגלים זהים בגודלם, לממדים, לחלוקת המשקל כפי שבעצם השתמרו עד היום (מנוע מלפנים, תא מפעיל פחות או יותר באמצע וכיו"ב).

כלי העיבוד הגדולים ביותר הם תמיד הכלים הגדולים ביותר אצל כל יצרנית, וכעת אנחנו בתקופה שבה המספרים והביצועים הם כמעט מעבר לדמיון. במרתפי ההיסטוריה החקלאית, בעיקר בארה"ב, אמונה ההתחלה של עולם טרקטורי העיבוד הגדולים, איך נראו

<<<

ביג באד 747. נולד כתוצאה מצירוף מקרים. הפך לטרקטור החקלאי הגדול אי פעם

הכלים הללו בהתחלה ומי היו השחקנים הבולטים בתחום.

החברה של כריס היר (Heer Engine Company) מאוהיו התמחתה בייצור מנועים, וב–1912 הפתיעה עם השקת טרקטור כבד וכפול הנעה – הראשון בשוק האמריקני – שצויד כמובן במנוע כפול צילינדרים מתוצרת עצמית, בטווח הספק 16–32 כוחות סוס. הכלי הפרימיטיבי יחסית היה כבד ומגושם וכלל מערכת היגוי כפי שהייתה מקובלת בעגלות סוסים, קרי: הסרן הקדמי כולו נשען על ציר מרכזי ופנה שמאלה או ימינה; את מקום היצול בעגלה מילאו שרשראות שחוברו לגלגל שיניים הנתון על מוט, ובקצהו ההגה. "הגה כוח", במלוא מובן המילה... לא ברור כמה כלים כאלו אכן יוצרו ונמכרו, כמה באמת עבדו וכיום ידוע על שני עותקים הנמצאים בידי אספנים בארה"ב.

היסטוריונים ומומחים בתחום מגדירים מכונה מרשימה זו כזכאית לתואר "טרקטור העיבודים כפול ההנעה הראשון", או באמריקנית: "טרקטור ה–WD4 הראשון בייצור". בניגוד לשעטנז הפרימיטיבי של HEER שככל הנראה, הקדים את הנלסון המצולם כאן בכמה חודשים, כלל הנלסון מכלולים ושיטות ייצור שמיושמות עד היום הלכה למעשה, ובכך קנה לעצמו מקום של כבוד בעולם המיכון החקלאי.

חברת Nelson Furnace and Blower מבוסטון ייצרה יחידות בודדות מטרקטור מהפכני זה – למעשה, מעין משאית מראשית ימי הרכב שצוידה בהינע קדמי מגושם, ארבעה גלגלי מתכת גדולים ויחס העברה נמוך, שהולידו יכולת גרירה מרשימות.

סמואל מורטון היה מכונאי וממציא אמריקני, שכבר ב–1899 תכנן וייצר (יחד עם בניו, שהמשיכו את העסק) את הטרקטור החקלאי הראשון שלו. התכנון הפשוט – שלדה בסיסית, תיבת העברה, מערכת היגוי וגלגלים – אפשר התקנת כל מנוע שיוצר באותם הימים בארה"ב, מה שכמובן פישט את נושא התחזוקה והשירות וחסך בהוצאות.

מורטון מכר כ–15 טרקטורים בשנת הייצור הראשונה שלהם. בהמשך, הפך ליצרן קטן של טרקטורים, אך מוכר וידוע במספר מדינות שבהן פעל, עד שלקראת 1910 החל בתכנון חשאי של "טרקטור העתיד": כלי מהפכני עם הינע כפול, היגוי כפול והנעה סופית באמצעות שרשראות.

באותה שנה ייסדו מורטון ובניו את Morton Tractor Co בפרמונט, אוהיו – עסק מסודר וגדול מבעבר שהתמחה, כשמו כן הוא, בייצור טרקטורים חקלאיים. תוך התגברות חלקית על הבעיה העיקרית, שהייתה בתקופה ההיא עם כלים כפולי הנעה – מגבלות מערכת ההיגוי, בין היתר באמצעות היגוי כפול, הוחל בייצור סדרתי של הטרקטור הגדול, שכבר כונה Morton Heer על שם ספק המנועים של מורטון, שהפך לשותף. הכלי הגדול הוצע עם מנועי 12, 25 או 40 כ"ס.

אז הגענו לשם? Nelson מורטון ייצר אי–אילו אבות טיפוס של הטרקטור המהפכני שלו וניסה למכור את המכונה הייחודית, אך ללא הצלחה כלכלית, קורס תחת נטל ההשקעה העצומה בפרויקט. בסופו של דבר, פנה לחברת Nelson Furnace and Blower בבעלות אלברט נלסון מבוסטון, שמיד החלה בשיפור ובתכנון נוסף של הטרקטור, במטרה להתגבר על בעיות ההיגוי שנבעו מהצורך להעביר כוח אל הגלגלים הקדמיים ולהביאו למצב שבו אפשר לשווקו לחקלאי אמריקה.

התוצאה המוגמרת אומנם לא שינתה את שוק החקלאות האמריקני, אך בראי הזמן נחשבת כהברקה מכנית וכבסיס שעל פיו יוצרו בהמשך כל הטרקטורים הכבדים וכפולי ההנעה לעיבוד, ולמעשה התצורה הבסיסית משמשת גם כיום את הכלים המודרניים והמתקדמים בשוק.

הטרקטור המצולם הוא אחד משלושה שעליהם ידוע כי שרדו, ואחד מבין כמה יחידות בודדות שנמכרו על ידי נלסון. גם נלסון התקשה לראות ברכה בעמלו, שכן הטרקטור הגיע לעלויות רכישה אסטרונומיות שהפכו אותו לחלום רחוק עבור החקלאי האמריקני הממוצע דאז. במקביל, החל המשק האמריקני להיכנס למיתון עמוק ואם לא די בכך – ב–1920 הופסק הייצור והשיווק של הטרקטור וארבע שנים מאוחר יותר, לאחר פטירת אלברט, החלה החברה להתפוגג ולהתפצל בין בניו, שפנו לתחומים אחרים ולמעשה, שנים רבות נשכח הטרקטור המהפכני שהקדים את זמנו בין דפי ההיסטוריה.

כיום, ידוע על יחידה אחת בלבד של טרקטור גורר זה מתוצרת "אטלס" ממינסוטה (Atlas Topp Stewart), חברה שהוקמה על ידי דיוויד סטיוארט ב–1915, ומעט מאוד על יצרן נשכח זה. היה זה ניסיון נוסף להציע טרקטור גורר כפול הנעה, אך גם כאן לא יושם עדיין הפתרון המקובל כיום להנעת גלגלי ההיגוי.

הכוח הגיע ממנוע Waukesha עם ארבעה צילינדרים. למעשה, הכלי שבתמונה כלל לא נמכר למטרות עבודה חקלאית, אלא לקהילה קטנה במינסוטה שהשתמשה בטרקטור לבירוא יערות ולסלילת כבישים. ככל הנראה, במהלך שנות ה–20' נרכש הטרקטור על ידי חקלאי – אף הוא ממינסוטה – שהוא ויורשיו השתמשו בו לגרירת מיכון חקלאי עד שנת 1985(!) ברצף. אין ספק, שאמינות היא תכונה בולטת של מכונה זו... בתחילת שנות ה–2,000 נרכש הכלי בפרוטות על ידי עסק לשיפוץ ולמכירת מיכון חקלאי קלאסי, ונמכר לבעליו הנוכחיים (יד שלישית!) בכ–50 אלף דולר.

ג'ון פיץ' ייסד את חברתו – Four Drive Tractor Company – בסוף 1915 במישיגן במטרה לייצר טרקטורים לשימוש חקלאי, סוג של "סטארט–אפ" מתקדם באותם הימים. לרוע מזלו, הוא נפטר שנה מאוחר יותר כאשר החברה הצליחה לשרוד בגלגולים שונים עד יום קריסת הבורסה בארה"ב, ב–1929.

במשך השנים, ייצרה החברה כ–2,000 טרקטורים, אך למרות ההצלחה, זהו ככל הנראה טרקטור ה–WD4 הראשון שזוכה להצלחה במכירות, רווח זעום של כמה מאות דולרים לכלי בלבד, לא ממש

<<<

היר, 1912

נלסון, 1912

אטלס טופ סטיוארט, 1917

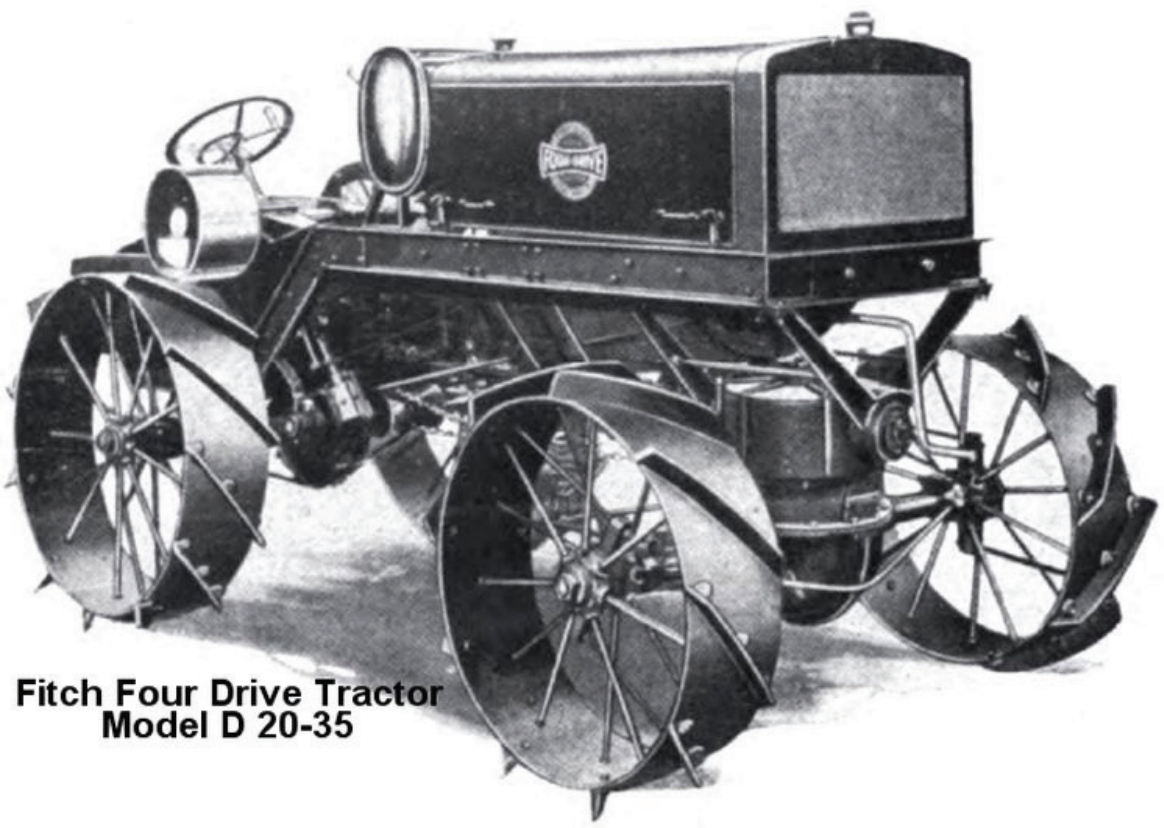

פיץ' פור–דרייב, 1918

ג'ון דיר 8010, 1959

תרם לשרידות העסק.

הטרקטורים של פיץ' היו הראשונים שבהם עבר הכוח אל הגלגלים באמצעות גלי הינע במקום שרשראות, כמקובל. הכלים שקלו בין 2.0 ל–2.7 טון וצוידו במגוון מנועים לפי בחירה, עם הספקים מ–15–35 כ"ס. כיום, ידוע על פחות מעשרה טרקטורים Fitch Four Drive 20–35 ששרדו, כולם בידי מוזיאונים או אספנים פרטיים במצב עבודה.

דניאל מסיי ואלנסון האריס הקנדיים הקימו את חברתם, "מסי–האריס", כבר ב–1891, כאחד הגלגולים שהובילו לבסוף לייסוד חברת "מסי פרגוסון" הידועה ב–1957. ב–1930 הציגו את דגם ה–General Purpose המהפכני (GP) שהציע ארבעה גלגלים גדולים שווים במידותיהם ויועד למגוון משימות.

הרעיון של מיקום הציר הקדמי כמעט באמצע הטרקטור, מאחורי המנוע, יחד עם ארבעת הגלגלים השווים בגודלם ייצר חלוקת משקל שהעניקה לטרקטור יכולת גרירה מרשימה ביותר לאותה העת. מיקום זה של הסרן הקדמי גם אפשר רדיוס סיבוב של 1.85 מ' בלבד שהעניקו לו זריזות וכושר תמרון מעולים.

בתחילה, נמכרו דגמיGP עם גלגלי פלדה, אך במהרה צוידו בגלגלים עם צמיגי גומי, ששיפרו מאוד את נוחות העבודה ואת כושר הגרירה והעבירות. המסי–האריס GP נחשב מתקדם לשעתו ולמרות שהיה כלי מוצלח לא נמכר היטב, בעיקר בשל מחיר גבוה. בחברה זנחו את הרעיון לקראת סוף שנות ה–30' והתמקדו מאז בתכנון ובייצור טרקטורים סטנדרטיים.

חברת האריס מקליפורניה הציעה את הטרקטור הייחודי הזה כאלטרנטיבה זולה, מהירה ופשוטה יותר לתחזוקה לטרקטורים הזחליים, שהחלו לצבור פופולאריות בשעתו בתחום העיבוד, בקנה מידה גדול. הטרקטור הוצע עם מגוון מנועים לבחירה, מתוצרת קרייזלרGMC בנזין או דיזל והוא ננהג באמצעות מוטות – בדומה למקובל בכלים הנוסעים על זחלים.

עוד אבן דרך בתעשייה; כיום מוגדר ה–WA–14 שהוצע על ידי מפעל האחים ואגנר מאורגון כטרקטור העיבודים הכבד המודרני הראשון, וקל לראות קווי עיצוב ובנייה מודרניים בכלי המגודל, שיוצר כולו מלוחות פלדה במקום מפח, כולל חיפויי המנוע. זה האחרון היה מתוצרת קאמינס (ארבעה צילינדרים, 8.1 ליטר) והציע 165 כ"ס. לוואגנר WA–14 היה היגוי פריקי וגיר עם 10 הילוכים והוא הפך במהרה לשם נרדף לכלי אמין ורב יכולת.

ההצלחה לה זכו דגמי החברה (בהמשך הוצעו גרסאות נוספות) יחד עם כישלון הניסיון הראשון של ג'ון דיר להציע כלי הביאה את זו האחרונה לרכוש את פעילות ייצור הטרקטורים של החברה – ולהקפיאה עד להשקת דגמים מתקדמים ומוצלחים יותר – 7010 ו–7510. בכך למעשה הגיע הקץ על החברה בשם "ואגנר", אך מורשתה הפכה בעצם לבסיס המוכר לנו עד היום של הכלים הפריקים הכבדים של ג'ון דיר.

צחוק הגורל הוא שג'ון דיר, יצרנית הטרקטורים הגדולה בעולם, נכנסה לתחום טרקטורי ה–AWD הגדולים ברגל שמאל; עוד ועוד כלי עיבודים כבדים בעלי גלגלים גדולים וזהים בגודלם, עם יכולת גרירה מרשימה שהחלו לעבד את שדות אמריקה, הניעו את הירוקים להציע את הנשק שלהם בתחום. וכך עשו; במסגרת כנס חקלאים גדול בחווה של רוברט או'ת'ילי באייווה ב–1959, נחשף ה–8010 החדש, עם מנוע דטרויט דיזל בנפח 7.0 ליטר שייצר 215 כ"ס.

הכלי הענק והחזק מאוד בשעתו הרשים מאוד בביצועיו, אך בסופו של יום מצא קונה אחד בלבד. אחד היה גם המספר של כלים שנמכרו במהלך שנת ההשקה שלו... לאחר מכירת כמה וכמה כלים התברר שתיבת ההילוכים בת תשע המהירויות שהותקנה ב–8010 בעייתית, ובג'ון דיר החלו לאסוף את מעט הכלים שנמכרו כדי להחליף את תיבת ההילוכים בחדשה (עם שמונה מהירויות) ולהציע את ה–8010 תחת השם 8020; סוג של "ריקול".

בפועל, למעט התיבה השונה, היה זה אותו טרקטור. עד 1964 מכרו בג'ון דיר 100 טרקטורים כאלו בלבד, והסיבות להיעדר ההצלחה היו שילוב לא–מוצלח של תדמית בעייתית בשל בעיות הגיר, מורכבות מכנית, ממדים גדולים מאוד ומחיר גבוה.

לקח לג'ון דיר אי–אילו שנים להודות שה–8010 כמו גם ה–8020 היו כישלון; ב–1965 הושם הפרויקט בהקפאה ושנתיים מאוחר יותר הוחל בשיווק כלי AWD מתוצרת ואגנר, צבועים בירוק, תחת שם המותג ג'ון דיר...

כאשר הוצג ב–1961, היה ה–4300 החדש של אינטרנשיונל לטרקטור הסדרתי החזק בשוק, עם הספק מנוע מדהים בשעתו של 300 כ"ס. המנוע היה מתוצרת אינטרנשיונל (IHC) בתצורת שישה צילינדרים בטור ובנפח כ–13,400 סמ"ק, והיה מצויד – הראשון מתוצרת IHC במגדש טורבו. ה–4300 יוצר אצל Frank G Hough Company חברה בת בשעתו של היצרנית. עם רכישת טרקטור מדגם זה, קיבל אותו הרוכש רתום למחרשת 10 להבים.

ה–TRACTION KING 1200 של קייס מסמל את כניסת ענקית המיכון החקלאי אמריקנית לתחום טרקטורי ה–AWD הכבדים. בשעתו, היה זה הטרקטור הכבד הראשון בשוק שצויד בהיגוי לכל ארבעת הגלגלים. הכוח הגיע ממנוע קייס שישה צילינדרים בנפח 7.4 ליטר שהציע 120 כ"ס. משקל העבודה של הכלי עמד על כ–7.7 טון ומחירו החל ב–20 אלף דולר, ממש לא זול בשעתו. קייס ייצרו דגם זה עד 1969.

גדול, חזק, פשוט מבחינה מכנית וזול; הדגם הראשון שהוצע על ידי יצרנית הטרקטורים הקנדית ורסטיל קבע את הסטנדרט על פיו מנסה יצרנית זו להתאפיין עד היום. ה–D–100 היה טרקטור פריק גדול וללא תא מפעיל סגור בתחילה, והוא החל מסורת מפוארת של ייצור טרקטורי עיבודים כבדים עד עצם היום הזה.

D–100 היה לסיפור הצלחה מן ההתחלה, עם יותר מ–100 כלים שנמכרו בשנת הייצור הראשונה, בין היתר, הודות למחיר האטרקטיבי שעמד על כ–10,000

<<<

מסי–האריס ג'י–פי, 1930

האריס פאוור הורס, 1952

ואגנר WA–פורטין. 1953

אינטרנשיונל 4300, 1961

קייס 1200 טרקשן קינג, 1964

ורסטיל די-100, 1966

דולר. היצע המנועים כלל פורד 5.9 ליטר ושישה צילינדרים דיזל, או קרייזלר 5.2 ליטר שמונה צילינדרים בנזין (ואז נקרא הדגם G-100, שניהם עם כ-125 כ"ס. שתי הגרסאות הסתדרו עם תיבת הילוכים בעלת שלושה הילוכים וארבעה יחסי העברה. כיום נחשב הוורסטיל D-100 לטרקטור AWD המודרני הראשון שיוצר במספרים גדולים.

האחים סטייגר ממינסוטה ייצרו את הטרקטור הראשון שלהם במחסן גדול בחוותם, בסוף שנות ה-50', ואת הכלים הבאים שלהם מכרו לשכנים ולחוואים מהאזור. רק ב-1969 החלו בייצור סדרתי במפעל שנועד לכך של טרקטורי עיבוד כבדים, כפולי הנעה, עם Series 1 שיוצרו עד 1974.

כמנוע, נלקחה יחידת כוח מתוצרת דטרויט דיזל שהציעה 238 כ"ס מרשימים ביותר לשעתו, ויחד עם משקל עצמי של כ-6.8 טון הטרקטור הציע יכולת גרירה מרשימה. סטייגר הפך ברבות השנים לשם נרדף לטרקטורי AWD גדולים, אמינים וחזקים במיוחד. שמה הטוב של החברה הוביל לאי-אילו החלפות בעלויות - בין היתר, תחת פורד ופיאט - וכיום הפך המותג לחטיבה האחראית על הכלים הכבדים בקייס (השייכת לפיאט).

מסי פרגוסון הקנדית הייתה שחקן ראשי בתחום טרקטורי העיבוד הכבדים במהלך שנות ה-70' ואילך, עם השקת סדרה 1500/1800 ב-1969. שני הכלים הגדולים כפולי ההנעה הציעו 153 ו-171 כ"ס בהתאמה, ונכנסו לשוק בתזמון מושלם, בתקופה שעוד ועוד חקלאים באמריקה עברו להשתמש בכלים גדולים וחזקים לעיבודים, בשל הגידול המתמיד בשטחי הגידול. דגמי AWD הראשונים של מסי פרגוסון נחשבו בשעתו למרווחים ולנוחים ביותר בשוק, והפכו לאמת מידה לצורה שבה תא מפעיל צריך להיבנות.

מעטים יודעים זאת, אך במהלך שנות ה-70' ניסתה קטרפילאר לחזור אל הטרקטורים לחקלאות - תחום שזנחה לטובת התמקדות בציוד מכני הנדסי לאחר מלחמת העולם השנייה. בתמונה, נראה אב טיפוס של טרקטור עיבודים כבד, שעבר סדרות של ניסויים אצל חוואים בארה"ב, ואף בהצלחה. חוות הדעת שיבחו את הביצועים, את האמינות ואת הנוחות של Caterpillar Protype 4wd Tractor כפי שהוא נקרא, אך במטה החברה החליטו לבסוף לא לייצרו. הסיבה: "הוא לא מספיק מיוחד ושונה משפע מתחריו המוצלחים על מנת להצדיק את ההשקעה ולהחזיר אל קטרפילאר מספיק חקלאים", הסבירו בשעתו.

במקביל, החלו בניסויים סודיים עם טרקטור שנע על זחלי גומי המסוגל למהירויות גבוהות יחסית - על בסיס D6. מניסויים אלו נולד מאוחר יותר הקטרפילאר צ'לנג'ר המהפכני, המיוצר עד היום תחת בעלות קונצרן AGCO שרכשו את המותג.

לאחר היעלמות ואגנר, בעקבות השתלטות ג'ון דיר על היצרנית, נותרו סוכני ואגנר ברחבי היבשת ללא מוצר; חלק מהם שילבו בין דרישות לקוחותיהם, הידע הנצבר ויכולת טכנית לא-מבוטלת על מנת לפתח ולייצר טרקטור עיבודים כבד וכפול הנעה משלהם. דוגמה מפורסמת היא מפלצת לבנה שכונתה Big Bud 747 שיוצרה על ידי סוכן לשעבר של ואגנר בשם רון הארמון, בהייבר, מונטנה, ב-1977.

למעט בתצורה הבסיסית, לא היה קשר בין דגמי ואגנר השונים לבין הדבר הזה, שהוזמן ויוצר במיוחד עבור האחים רוסי - חוואי כותנה גדולים מקליפורניה, ששילמו עבור "ביג באד" 300 אלף דולר סנסציוניים בשעתו. המספרים המרשימים הקנו ל"ביג באד" את התואר "הטרקטור החקלאי הגדול בעולם", שבו הוא מחזיק עד היום. ראשית - המנוע; דטרויט דיזל עצום בנפח 24.14 ליטר דו-פעימתי(!) עם 16 צילינדרים בתצורת V. ההספק עמד על 900 כ"ס ב-1,190 סל"ד בלבד, המומנט המרבי הוא 316 קג"מ ב-1,400 סל"ד.

טרקטור ענק זה שקל כ-46 טון מתודלק - המכל מכיל 3,750 ליטר סולר. הממדים תומכים במספרים עד כה: 8.2 מ' אורך, 6.1 מ' רוחב, 4.3 מ' גובה.

סטייגר סדרה 1, 1969

מסי פרגוסון 1500/1800, 1969

קטרפילאר 4wd Tractor, אב טיפוס, 1973

הצמיגים המיוחדים הם מתוצרת United Tire Company of Canada וקוטרם 2.4 מ'. ה"ביג באד" היה מסוגל לגרור קוליטבטור ברוחב 24 מ' במהירות של כ-13 קמ"ש, שאפשרה עיבוד אקר אחד (יותר מארבעה דונמים) בדקה.

גם דייב וג'ון קרטיס ממונטנה היו סוכני ואגנר, שבאחת - עם רכישת החברה על ידי ג'ון דיר - איבדו את המוצר שמכרו. בדומה לרון הארמון, שהקים את המותג "ביג באד" בעקבות גורל עסקי דומה, הקימו האחים קרטיס את יצרנית הטרקטורים רייט (Rite) הודות לידע הנצבר אצלם עם כלים כבדים, קהל הלקוחות הוותיק ודרישות ספציפיות מצד לקוחות לטרקטורי עיבודים גדולים, בהזמנה מיוחדת.

ב-1973 יוצר הדגם הראשון עם מנוע 425 כ"ס מפלצתי לזמנו על פי הזמנה. האחים רייט יצרו טרקטורים על בסיס אותו אב טיפוס ראשון במגוון גדלים ורמות הספק (עד 750 כ"ס!) עד תחילת שנות ה-2000.

הכותב הוא איש תקשורת מזה כ-20 שנה ככותב וכעורך במגזינים בתחום הרכב - "מוטו", "הגה", "דרייב" ו"חריש עמוק". בעליו של אתר החדשות לחקלאים www.agrinews.co.il

בשביל הלב

החור שנפער בלבבות של בני משפחת סמל ופא אסעד, שנפל בעת שירותו הצבאי, נותר כואב ומדמם, גם 20 שנה לאחר מות הבן. אחיו, תא"ל במיל' אמל אסעד, מנציח את זכר אחיו ואת זכרם של 391 חללי הדרוזים האחרים במערכות ישראל ב"שביל הבנים" - מסלול ריצה ורכיבה על אופניים, שיחבר את כפרי הדרוזים בכרמל ובגליל ואת המבקרים בו אל העדה שקשורה כל כך בארץ ובמדינה

הרוכבים מתכנסים בחניון המוחרקה לקראת היציאה לדרך. אורך המסלול המתוכנן: כ-100 ק"מ

אבי אובליגנהרץ * צילומים: סטודיו A

תחושת אופוריה אחזה במדינה ערב חתימת "הצהרת העקרונות" בין ישראל לרשות הפלסטינית. ב-12.9.1993, יממה לפני שיצחק רבין ויאסר ערפאת התייצבו על מדשאות הבית הלבן לחתימה על המסמך הידוע כהסכם אוסלו, הועבה ההתרגשות כאשר שלושה חיילי צה"ל בני העדה הדרוזית - סמל ראשון אברהים שבל, סמל מוופק אבו-שאח וסמל ופא אסעד נהרגו בהיתקלות עם מחבלים בעזה.

20 שנה לאחר התקרית הטרגית, שהפכה את תת אלוף במילואים אמל אסעד לאח שכול והותירה אותו עם חור עמוק בנשמה, הוא יוזם דרך, תרתי משמע, מקורית להנציח את אחיו ופא ואת שאר 391 חללי העדה הדרוזית שנפלו במערכות ישראל מאז קום המדינה. חללי צה"ל ומערכת הביטחון - אחים, אבות ובנים - שהותירו אחריהם שלל חלומות ותקוות שלא התגשמו, זכרונות ובעיקר חלל ענק בלבבות בני משפחותיהם וחבריהם, יונצחו ב"שביל הבנים" הדרוזיים שיזם תא"ל אסעד, מסלול שעתיד לחבר,

<<<

עם השלמתו ב–2018, את כל הכפרים הדרוזיים, מהכרמל ועד הגליל העליון.

"השביל יהיה חי ונושם לקירוב הלבבות בין כל תושבי המדינה. האתר הנו בשביל הבנים שהלכו, אבל בעיקר בשביל הבנים שבאו אחר כך ויבואו בהמשך. עם ישראל יוכל לטייל בו, לרוץ ולרכוב על אופניים וסוסים. לאורך השביל, נקים מצפורים וחורשות שייקראו על שמות החללים הדרוזיים, יספרו את סיפורם וישמשו את כולנו לתצפיות, ללימוד ולהיכרות עם הטבע ועם אנשי המקום ועם פועלה של העדה הדרוזית במדינת ישראל", מסביר אסעד את מהותו של השביל, שיימתח לאורך כ–100 קילומטרים, מדליית אל כרמל בדרום עד חורפיש בצפון.

ופא אסעד שנולד בכפר עספיא שעל הר הכרמל והתנדב לצנחנים. ב–12 בספטמבר 1993, כשהיה בן 27, נהרג ופא מאש מחבלים שנורתה עליו ממארב בעת שסייר ברצועת עזה. הוא הותיר אחריו אישה הרה, הנאדי, והתינוקת שנולדה לאחר נפילתו נקראת ופא, על שמו. אמל מספר שאחיו, שהיה צעיר ממנו ב–12 שנה, היה ספורטאי שאהב לרוץ ולכן "שביל הבנים הוא הדרך הטובה ביותר להנציח את זכרו ואת חבריו לנשק שנפ־לו מקרב העדה הדרוזית.

"בעצם, אין לנו שום מפעל הנצחה ראוי שמכבד אותם, לא כבודדים ולא כקבו־צה. יש את יום הזיכרון השנתי ואת קיר ההנצחה ביד לבנים, ולכן חשבתי שראוי שיהיה מפעל חי וספורטיבי, ולא קיר או גלעד, שֶׁיְחַיֶּה את זכר הנופלים עבור הבנים שילכו בדרכם. דרך זו תאפשר לנו לזכור את הנופלים בתוך הנופים אותם אהבו ובהם גדלו, גם מתוך שמחה ועשייה ולא רק בימי זיכרון' ותעניק ממד נוסף לחיינו המשותפים על האד־מה הזאת. השביל יאפשר לאזרחי ישראל ללמוד מקרוב כל מיני נקודות וצמתים היסטוריים המחברים בין העדה הדרוזית למדינה ולאדמה הזאת".

תא"ל אסעד (58), הבן השלישי לעדה שהגיע לדרגה בכירה כל כך, שירת בצה"ל 26 שנים, החל מלוחם בגדוד 890 בצנחנים, עבור בפיקוד על גדוד 932 של הנח"ל ועל חטיבה מרחבית מנשה, וכלה בתפקידי סגן מפקד יחידת הקישור לל־בנון (יק"ל) ומפקד מנהלת תיאום וקישור עם הפלסטינים. הקצין הבכיר במיל', האח השכול, עשה עבודת שטח יוצאת מהכלל והצליח להרים את הפרויקט תוך חודשיים בלבד.

רק אחרי שגייס למיזם את חבריו, את מקורביו ואת המשפחות השכולות באמצעות מכתב אישי ורשת פייסבוק, הוא פנה למוסדות והצליח לרתום לעש־ייה גופים רשמיים, כגון משרד הביטחון, ארגון יד לבנים, הרשויות המקומיות, הרשות לפיתוח הגליל, רשות הטבע והגנים, קרן קיימת לישראל ועוד. "הו־פתעתי מאוד מהעוצמה של התגובות, הן של הגופים הרלוונטיים והן של האנשים הפרטיים, שהתגייסו למפעל הערכי החשוב לעדה הדרוזית ולמדינה, כאחד. נדהמתי מהפרגון וחשבתי שאם נעבור את האלף משתתפים ו–20% יהיו מש־תתפים דרוזים, זאת תהיה הצלחה גדו־לה. אין ספק, שזאת הצלחה בקנה מידה בין–לאומי".

יותר מ–7,000 איש, כשליש מהם מבני העדה הדרוזית, לקחו לאחרונה חלק ב"רוכבים ורצים בשביל הבנים", מסע אופניים ותחרות ריצה שהיוו אירוע פתיחה לפסטיבל "רוכבים גליל" השני (ר' מסגרת). אסעד עמד על כך שפו־ליטיקאים לא ינאמו באירוע, שהתקיים בחניון המוחרקה, והדגש יהיה על הבנים שימשיכו את דרכם של מי שנתנו את חייהם למען המדינה.

עם זאת ולמרות החיבוק הגדול והחם שקיבל והתמיכה מקיר אל קיר מהעדה הדרוזית ומהמוסדות, ברור לו שאין בש־ביל, שהקמתו תימשך חמש שנים לפחות, כדי לקרב את צעירי העדה למדינת יש־ראל, שלוקחת אותם, במידה רבה, כמו־בנים מאליהם.

מאז הוכרו כעדה דתית רשמית ב–1957, משרתים הדרוזים בצה"ל ושיעור אנשי הקבע שלהם גבוה משמעותית מחלקם היחסי באוכלוסיית המדינה. הדרוזים בישראל, שמונים כ–90 אלף איש, ללא הדרוזים בגולן, מתגוררים בעיקר ביי־שובים כפריים בכרמל ובגליל, שחלקם סובלים מהזנחה משוועת.

"המנהיגות שלנו היא מאוד חלשה והקול שלנו, לצערי, לא נשמע מספיק ביחס לתרומה שלנו. למרות שנולדנו פה ואנחנו משרתים בצבא, נאמנים למדינה ואזרחים מהשורה החשים חובה להגן על המדינה ולבנות אותה – יש תחושה של קיפוח, בהשוואה לשכנינו היהודים.

"כשהצעירים שלנו רואים את תנאי המגורים ביישובים יהודיים, אפילו חד־שים, הם מתקשים להבין למה מגיע להם פחות ולמה נגזר עליהם לחיות ברמת חיים נמוכה בהרבה מבחינת תשתיות. המדינה לא יכולה להרשות לעצמה להפלות לרעה חלק מאזרחיה בשטח, לא כשמדובר בעדה הדרוזית. נכון שאנחנו מהווים כוח אלקטוראלי קטן, אבל זאת לא סיבה להמשיך לקפח ולהזניח אותנו. צריך לעשות הכול כדי שהדרוזים יהיו ה'סביון' של המדינה, ולא להפך".

בעוד שממדי ההשתמטות משירות צבאי הולכים וגדלים באוכלוסייה היהו־דית, שיעור המתגייסים לצה"ל בקרב הדרוזים שומר על ממוצע גבוה בכלל ובפרט ליחידות קרביות. עם זאת, אסעד, שמתגורר בעספיא ומשמש כמנכ"ל חברת "טיירק" למחזור צמיגים, מודאג מאוד מהטיפול הלקוי בחיילים משוח־ררים בני העדה, מהמחסור במקומות <<<

> "אין לנו שום מפעל הנצחה ראוי שמכבד אותם, לא כבודדים ולא כקבוצה. יש את יום הזיכרון השנתי ואת קיר ההנצחה ביד לבנים, ולכן חשבתי שראוי שיהיה מפעל חי וספורטיבי, ולא קיר או גלעד, שֶׁיְחַיֶּה את זכר הנופלים"

רצים בתוואי של "שביל הבנים". ופא אסעד היה ספורטאי שאהב לרוץ ולכן "שביל הבנים הוא הדרך הטובה ביותר להנציח את זכרו"

<<<

מנכ"ל הרשות לפיתוח הגליל עו"ד שמי כהן, תא"ל במיל' און רגוניס, ח"כ עומר בר-לב, תא"ל במיל' אמל אסעד. אסעד עמד על כך שפוליטיקאים לא ינאמו באירוע

עבודה וממצוקת הדיור לנוכח המחסור בקרקעות לבנייה.

"צעירים חוזרים לכפר אחרי הצבא ומוצאים את עצמם בלי אפשרויות תעסוקה ובילוי, בלי תשתיות ובלי קרקע לבנות את ביתם. איפה שאפשר לבנות, המדינה לא מאפשרת, ולא פלא שכמחצית מהבנייה היא בלי אישורים ובלי תב"עות (תכניות בניין ערים, א"א). המדינה מעדיפה להעלים עין ולטעון שהדרוזים הם מפירי חוק, ובינתיים, המרמור של בני הנוער הולך וגדל".

כמי שנכווה ברותחין מההרפתקה הפוליטית הקצרה שעבר אחרי שחרורו מהצבא, במסגרת מפלגות המרכז והליכוד, אסעד מעדיף להמשיך לתרום לחברה ולהשפיע מבחוץ, בדגש על חיזוק הקשר בין העדה הדרוזית למדינה. "נכון שמי שלא בפוליטיקה לא משפיע, אבל אצלנו בכפרים הכול עדיין בנוי מחמולות ולא מכישורים.

"הפוליטיקה, ברמה הארצית, אינה מתאימה לי ולכן אני מנסה לתרום את חלקי, בעיקר בכל הקשור לחינוך, מבחוץ ובלי הרבה רעש וצלצולים. אני מאמין ש'שביל הבנים' הוא פרויקט חינוכי-ערכי לשני הצדדים, ומשוכנע שבאמצעותו ובאמצעות שיתופי פעולה נוספים נצליח לחזק את הקשר בין העדה הדרוזית למדינה. זהו קשר שהוא בלתי-ניתן לפירוק, היות והוא קשר בין אנשים, ולכן אין סיכוי לפורר אותו או להתיר אותו, כפי שהוכיח אירוע הפתיחה של 'השביל'".

מתגלגלים בשטח ובכביש

פסטיבל "רוכבים גליל"

פסטיבל רכיבה במסלולים העוברים בין אתרי דת, מורשת וטבע, בגליל, בגולן ובעמקים

עשרות אלפי האנשים שהשתתפו עד כה בפסטיבל "רוכבים גליל" השני מהווים הוכחה מוצקה לפופולאריות הרבה שצברה רכיבת אופניים בישראל בשנים האחרונות.

האירוע, שמקדם את תרבות רכיבת האופניים בארץ, כולל שלל אירועי רכיבה במסלולים העוברים בין אתרי דת, מורשת וטבע, בגליל, בגולן ובעמקים.

"רוכבים גליל", שנפתח עם השקת פרויקט "בשביל הבנים", משלב אירועי רכיבת שטח, רכיבת כביש ורכיבה במסלולים הירוקים המיועדים לרוכבים מקצועיים וחלקם מיועדים לחובבים ולמשפחות.

הפסטיבל יגיע לשיאו בשניים בנובמבר עם פתיחת "סובב כינרת", אירוע האופניים הגדול המורכב מחמישה מסלולי כביש ומסלולי שטח המקיפים באופן מלא וחלקי את הכינרת ומחולקים לפי רמות וגילאים.

הפסטיבל יינעל בתשעה בנובמבר, פרטים מלאים באתר האינטרנט: bike.galil.gov.il

בס"ד

הבירוקרטיה עלינו, השקט הנפשי - שלכם!

"תחת קורת גג אחת"

שירותי יעוץ רישוי ותכנון בנחלות ומשקי עזר בכל הארץ

• היתרי בניה • שינוי יעוד • שימוש חורג • העברת זכויות בנחלות • חלוקת נחלות (פרצלציה) • פל"ח (פעילות לא חקלאית) • ייצוג בוועדות התכנון ומשרדי הממשלה השונים • ליווי פרויקטים מהכנת תוכנית הבנייה ועד לסיום הבניה בפועל •

לרשותנו עומדים צוותים מנוסים ומקצועיים בכל התחומים:

• מודדים מוסמכים • שמאים • אדריכלים עתירי ניסיון (עובדי המנהל לשעבר) • יועצים משפטיים בנושאי בניה • יועצים משפטיים בנושאי עובדים זרים לחקלאות ולבניה • מומחים למיסוי מקרקעין • מגשרים •

הכל "תחת קורת גג אחת" בראשותו ובניהולו של מר **מאיר יפרח**
שכיהן כראש מועצה 15 שנה
יעוץ ראשוני ללא תשלום וללא כל התחייבות

Yael 052-8459046

משרד ראשי - מחוז מרכז | רחוב הרימון 72 צפריה | טל: 03-9400075 | פקס: 03-9440046
דוא"ל: yc_law@zahav.net.il

משרד מחוז תל אביב | רחוב ז'בוטינסקי 160 בני ברק | טלפקס: 03-5704986
דוא"ל: 5524393@Gmail.com | מאיר: 050-5513335 | משה: 058-7222119

מירי דג
machita106@gmail.com

לגלות שהעולם לא נעצר

על אף ש"חקלאי" אינו נמצא ברשימת המקצועות המסוכנים, אני מרגישה לפעמים שאני נשואה לחובב "אקסטרים", שכל יציאה שלו לעבודה יכולה להיות הרפתקה מסוכנת. עכשיו החקלאי שלי בבית, בעוד הכול ממשיך סביבו כרגיל, ובחודשים הבאים הוא יבקר במרפאות ובמכוני שיקום במקום בשדות

קודם כל, תודה, אנחנו מרגישים יותר טוב. לפני כמה ימים החקלאי שלי חזר הביתה לאחר אשפוז ארוך למדי. מצד אחד, להיות בבית חולים לא היה כיף גדול, לא למאושפז וגם לא לי. מצד אחר, המקום משרה עליך ביטחון. מסביבך רופאים, אחיות ואנשי שיקום, ששמים עליך עין ובודקים כל יום את החום שלך, את לחץ הדם, את רמת הכאב ואת מידת ההתקדמות שלך. ויותר מכל, יש מאושפזים אחרים וגם הם, כמוך, חיים השגרתיים נקטעו בעקבות אירוע, פיגוע או תאונה, והם מוצאים את עצמם נתלשים מחייהם הרגילים ועסוקים בשיקום גופם ונפשם.

יש לך עם מי לדבר, למי לספר מה עובר עליך, את מי לשתף במה עשית ברפוי בעיסוק ובפיזיותרפיה, איזו אחות הכי שווה וכדאי שהיא תעזור לך במקלחת (המאושפז עודד מנצח, כי יש לו לפעמים שתיים – אחת בלונדינית, מחבר העמים, ואחרת כהת עור, שתיהן מצודדות במיוחד).

אפשר גם להשוות צלקות ולראות למי יש "גדולות יותר" או במילים אחרות, להחליט מי זוכה ב"תחרות המסכנות". יש בזה קצת נחמה, כי החקלאי שלי הפסיד, בדרך כלל, וזה גרם לו להבין שיש יותר מסכנים ופגועים ממנו.

בבית, אני שואלת אותו: "אתה מתגעגע לחברים שלך במחלקה?", למרות שאני משתדלת להיות חברה נעימה, אבל לפעמים גבר זקוק לחברותה גברית. החבר'ה שלו בבית חולים היו מגוונים ואני מתקשה להתחרות בשלל סיפורי ה"גבורה" שלהם. הוא אומר שהוא לא מתגעגע, הספיק לו מבתי חולים.

עכשיו הוא בבית, אבל עבודת השיקום ממש לא נגמרה. נראה שבחודשים הבאים הוא ימיר את עבודתו בשדות בביקורים בשלל מרפאות ומכוני שיקום, ואין לי מושג מה באמת צפוי לו ולנו. אני מניחה, שכשאתה מאושפז ברור לך יותר מה מצפים ממך ומהו מקומך. אתה חולה. נותקת מסביבתך, מעבודתך, משגרת יומך, ומטפלים בך, מפנקים אותך ומבקרים אותך. אתה זוכה להרבה תשומת לב ואהבה, שבדרך כלל, לסביבתך קשה יותר להביע (בימים רגילים, לא מתנפלים עליך בשבילי הכפר ויוצאים בהצהרות אהבה וחברות נצח – כעת כן...).

עכשיו חזרת הביתה, אבל ממש לא לשגרה. אתה מופתע לגלות שהעולם לא נעצר בגלל שאתה קצת נעצרת, כמאמר הקלישאה. הכול ממשיך סביבך כרגיל ואתה, לעומת זאת, ממש לא ממשיך כרגיל.

בשנה האחרונה היקום ניסה לעצור את החקלאי שלי מספר פעמים. ועל אף ש"חקלאי" אינו נמצא ברשימת המקצועות המסוכנים, אני מרגישה לפעמים שאני נשואה לחובב "אקסטרים", שכל יציאה שלו לעבודה יכולה להיות הרפתקה מסוכנת. אני כבר לא מדברת על פציעות "קטנות" (ריסוק ציפורן, חתך לא-יפה בשפה מסכין יפנית, כאבי גב וכיוצא בזה), אלא על מפגעים רציניים יותר. בשנה האחרונה היו ארבע כאלה:

פציעה לא-פשוטה בפנים, שריתקה אותו למספר שבועות לבית. נותרה לו ממנה צלקות (הוא ניסה להתנחם בדעה שגורסת שגברים מצולקים סקסיים יותר). עקיצת עקרב בכף הרגל, שגרמה לו ל-24 שעות של כאבי תופת ("תיקחי ממני את הרגל הזאת..."), וזעזוע מוח שהוא חטף מכף של טרקטור ("התרוממתי והיא פשוט הייתה מעליי..."), שאחריה הוא הואיל לנוח למשך כיומיים. הפעם היקום היה יסודי והרבה יותר ברור, וצעק: "עצור!".

"עד מתי"? החקלאי שואל.

"לא ידוע".

ברור לשנינו שיש פה שיעור שהוא צריך ללמוד בדרך הקשה, אבל אנו דוחים כרגע את הלמידה ועסוקים בעיקר בהחלמה. "עת לכל", אמר קהלת, וכעת זהו עת לריפוי פצעים גופניים.

ואם ביקום עסקינן, אני רוצה לסיים במספר הבהרות:

כשאמרתי שאנו צריכים להשקיע יותר בזוגיות לא התכוונתי לכך שנבלה זמן איכות צפוף בקפיטריה של בית החולים.

כשהתלוננתי על שלושת הקילוגרמים העודפים שאני מוכנה להתאמץ כדי להורידם, לא התכוונתי לדיאטה מסוג של חוסר תיאבון טוטאלי מול סבלו של בן זוגי.

כשפנטזתי על חופשה מול חוף ים חולי זהוב לא התכוונתי לחדר בבית חולים עם נוף לנמל חיפה (דרך אגב, להשקיף על נמל חיפה זה מרתק ממש).

בכל מקרה, להבא אשתדל לשים יותר לב למשאלות לבי. ייתכן שאני לא מובנת מספיק?!

עמיר סגל
madorshira@gmail.com

משוררים על סוסים

רוני סומק וארז ביטון "רוכבים" על דימויי סוסים בקובצי שירה נוסטלגיים. בספרו החמישי, ביטון נוגע בחוויית העיוורון המלווה אותו בחייו

שני משוררים בולטים וחשובים בחרו להשתמש בדימוי של סוס בשיריהם שנכללו בספרים שיצאו לאור בזמן האחרון. האם יש לשני ספריהם – "כוח סוס" של רוני סומק ו"נופים חבושי עיניים" של ארז ביטון (שם הספר לקוח מהשיר הפותח, "סוסים חבושי עיניים", על כריכתו סוסים דוהרים) – מהות משותפת? ואולי זו מקריות? כנראה, שניהם בחרו בסוס כדי לדהור עליו במהירות מההווה אל העבר.

"כוח סוס" הוא ספרו ה-11 של המשורר רוני סומק, שהצליח להיות בשנים האחרונות המשורר של הישראליות, או של הקונצנזוס הישראלי. הוא תוקף במידה, נעים במידה, נוסטלגי במידה ואבהי במידה.

"נופים חבושי עיניים" הוא ספר שיריו החמישי של המשורר ארז ביטון. כבר שנים שביטון הוא מחשובי וממובילי המשוררים בישראל, מי שכתב שירת הגירה, שירה איסית ושירת מחאה וכמשורר, הצליח במידה רבה להיות "קולו של דור". בספר זה, הוא נוגע עתה בחוויית העיוורון האישית מאוד שלו ומונה חוויות משלל תחנות בחייו, שבהן העיוורון מלווה אותו. השיר הראשון מנסה לתת את הטון להמשך: "בכל איש עיוור / נטוע סוס דוהר / השואף לשעוט / למרחקים".

שני הספרים מוצפים בנוסטלגיה. אצל ביטון, זו הנוסטלגיה אל הדמויות שליוו את חייו – מהמורה והמנהל בבית חינוך עיוורים בירושלים עד משוררי עבר עבריים וערביים. שיריו של סומק היו תמיד נוסטלגיים ורגשניים, ובספרו זה, הפוגש אותו בתום העשור השישי לחייו, הוא אינו פוסח על הרגש. כך, בשירים "חולצה מספר 2" ו"שיר אהבה לא־קרובטית מקרקס מדרנו", סומק נזכר בילדותו בחיבה מלאת צבע. בשירים "טוראית שיר־לי" ו"בלוז לליל הגיוס" הוא נזכר בגיוסה של בתו לצה"ל ובשירותה הצבאי, לא בלי להזכיר לנו שי־רים מוקדמים יותר שכתב.

> **"בכל איש עיוור / נטוע סוס דוהר / השואף לשעוט / למרחקים"**

תרבות הפופ וניסיונות ליצור רוקנ'רול אמריקני ממלאים חלק מהשירים, ובכמה מהם נראה ניסיון להבנות עבר מדומיין ולהיזכר בו בערגה מלאכותית משהו. השיר היפה וה־מעניין ביותר אצל סומק הוא "מדינת ברית מילה", שנכתב לזכר מחאת "הפנתרים השחורים":

"זוֹהִי", מִישֶׁהִי צָעֲקָה, "מְדִינַת בְּרִית מִילָה,
לַקְּטַנִּים חוֹתְכִים
וְהַגְּדוֹלִים אוֹכְלִים עוּגוֹת".
רֵיחַ זַעַת סוּסֵי הַמִּשְׁטָרָה עָמַד בָּאֲוִיר
כְּשֶׁגֶּשֶׁם הִרְטִיב בְּ-1972 שְׁעָרוֹת מְרֻשָּׁעוֹת
עַל רֹאשׁ יְרוּשָׁלַיִם.
הָיָה קַר
וְהִיא בָּאָה בִּמְעִיל מֵעוֹר כְּבָשִׂים (כַּמָּה טִפְּשִׁי)
לְהַפְגָּנָה שֶׁל פַּנְתֵּרִים שְׁחוֹרִים.
שׁוּם דָּבָר לֹא הִשְׁתַּנָּה מֵאָז:
נַגָּרֵי הָעִיר עוֹדָם דּוֹפְקִים מַסְמְרֵי חֻמְלָה
בְּסַפְסְלֵי לִשְׁכַּת הָעֲבוֹדָה,
לֶחֶם רוֹתֵחַ בַּתַּנּוּרִים,
וְאֵלֶּה עִם הָעֵינַיִם הַמְּלֵאוֹת רוֹבֵי צַיִד
תָּמִיד שׁוֹכְחִים אֶת הַכַּדּוּרִים בַּבַּיִת.
וּבְקֶשֶׁר לַבַּחוּרָה? כְּמוֹ בְּמַסַּע אֲלוּנְקוֹת:
הַכָּתֵף כּוֹאֶבֶת, הַמֵּצַח חָרוּשׁ קְמָטִים
וּבָרַגְלַיִם מִשְׁתָּרְגִים שְׁרִירִים. שְׁרִירֵי
הַשִּׁכְחָה.

מלאכותיות מסוימת ניכרת בשירי שני המשוררים. אצל ארז ביטון, שיריו הרגשניים אינם משמעותיים כמו השירים הפוליטיים והחברתיים העוצמתיים שחיבר ופרסם בעבר. השיר "על גב קיר", אולי הטוב ביותר בספר וגם סוגר אותו, מכיל את המהות העמוקה של מה שמבקש ארז ביטון לומר, אך נותר בולט מדי בין שירים פחותים ממנו: "על גב קיר נופל שארית הבית / אני עומד לסרטט מקומות חיים / להעמיד סימנים לנשימות לילה, למהומות יום / עכשיו קשוב עד הקצה, דרוך מבפנים / שכל מה שנותר בי ממלאכת חיים שלמה / שמחות קטנות שזורות בכאבים גדולים / רק הד עשן של זיכרון". כך הוא נפתח, ובסופו: "ועכשיו, שמן הבית נותר רק חלל / אני עומד ומדמה לי עבר ומדמה לי מקום / שנעשה עפר".

"כוח סוס", בהוצאת זמורה ביתן, 70 עמודים.

"נופים חבושי עיניים", בהוצאת הקיבוץ המאוחד, 56 עמודים.

amramklein@yahoo.com עמרם קליין

הטרקטור

א. הטרקטור הישן ביותר הנמצא במוזיאון הטרקטורים בעין ורד הוא:
1. לנדס בולדוג (שרשראות).
2. קטרפילר (גלגלים).
3. מקורמק רידינג (גלגלים).
4. אוליבר 80 (גלגלי ברזל).

ב.מה הטרקטור הראשון ש"עשה עלייה" לארץ ישראל ומתי?
1. קטרפילר ב–1908 לראשון לציון.
2. אוליבר 80 ב–1910 לדגניה.
3. שטוק ב–1912 לחווה הטמפלרית (הבית האדום) בעמק בית שאן.
4. מקורמק רידינג ב–1920 למקווה ישראל.

ג.הטרקטור היחיד שיוצר בארץ ב–1956 (חמישה ב"ס, מוצב במוזיאון הטרקטור):
1. צבר.
2. סברה.
3. זאטוט.
4. טרקפעוט.

ד. הטרקטור הישן ביותר המוצג בחצר הראשונים בקיבוץ עין שמר הוא:
1. פורדסון (גלגלים), ארה"ב.
2. קטרפילר (שרשראות), ארה"ב.
3. שטוק Stock (שרשראות), גרמניה.
4. מקורמיק רידינג (גלגלים), ארה"ב.

שאלה למתקדמים

ה. הטרקטור הראשון עם מנוע בנזין הומצא על ידי:
1. פבריציו פיאט, מילאנו, איטליה, 1890.
2. ג'ון פרויליך, אייווה, ארצות הברית, 1892.
3. ג'ון דיר, אילינוי, ארצות הברית, 1895.
4. הארי פרגוסון, דאבלין, אירלנד, 1900.

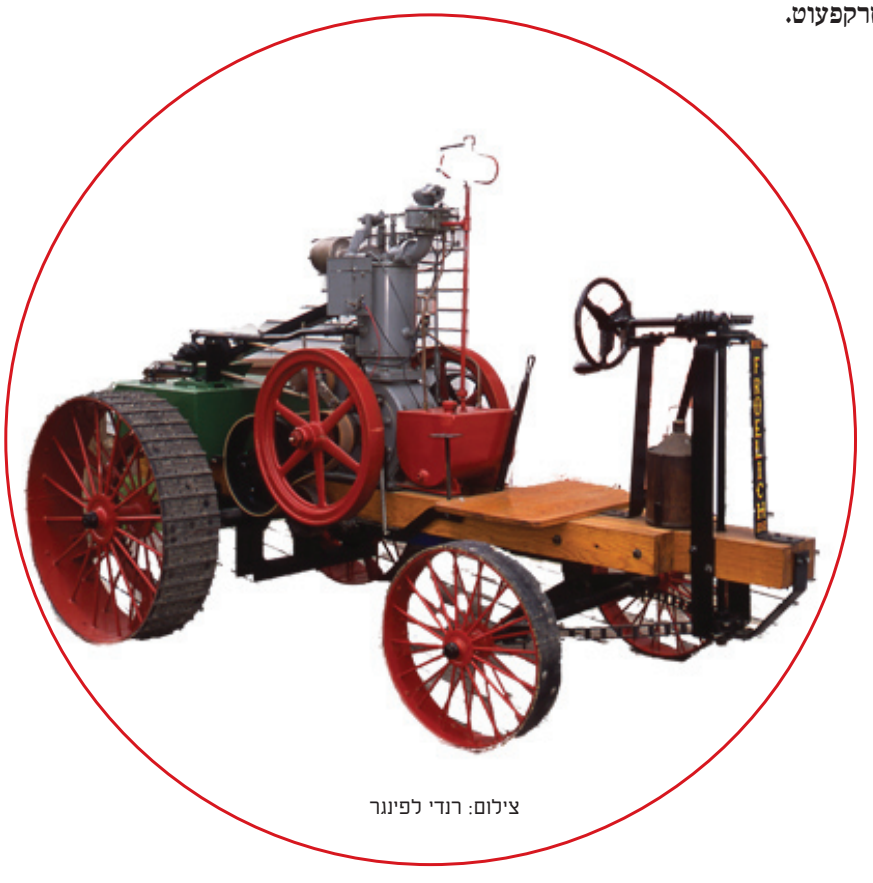

צילום: רנדי לפינגר

תשובות:

1 – מקורמק רידינג (1920).
2 – קטרפילר (1912), הטמפלרים הביאו אתו לארץ ישראל.
3 – אוליבר (1956).
4 – שטוק הונגרי.
5 – ג'ון פרויליך (1933–1849) מהנדס אמריקאי, מהמהפכנים הגדולים בתולדות המכונאות (המצאות) מוקדמת אחר אינדוסטריה שהמציא מנוע בנזין ראשון, בקיבוץ עין שמר. http://www.froelichtractor.com מוקדש לזכרו המצוין (Bill Baitmann) ז"ל, אדם ידידותי, בעל הומור ומקצוען.

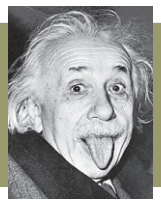

amosquitoz@gmail.com עמוס צימרמן ©

תשבץ היגיון מס' 56

מאוזן:

1. אחד מסוגי הדם ללא פגם אך בעל כתם (3,3); 4. איש עשיר עם בית באבן רכה (4); 8. (עם 20 מאונך) ברשותי ילד סתמי (כ"ח) (4); 9. אלה שמעוררות רחמים מחוייבות לשלם על ישירות (6); 11. כשיקרב מנהיג המרד קבל את פניו כמו אחד שמגיע (5,2); 12. נוצר ואקום כי התהפכה החומה (3); 13. ספרה לפני ארבע שנים (3); 15. מוסיפי הטעם יחזירו לה בגד קצר (7); 18. הנשגב יאייש תפקיד חשוב כמרגל (3,3); 19. (עם 3 מאונך) זה שיש לו בוס נשמע כמו אחד שניתן לקנות ולמכור אותו (4); 21. השכל שלה מביע התנגדות (4); 22. זאת שחולצת שד מופתעת לגלות בית מבריק (כ"מ) (6).

מאונך:

1. אהרוס את האות גימ"ל (5); 2. ניקית בגדים כשחזרת וזה יצר אצלך בלבול נפשי (5); 3. ראו 19 מאוזן; 5. איש הנוזלים גר עם מערבל (5); 6. למנוע ממישהו לזוז בשארית וקס (5); 7. נמלט ממנה רמטכ"ל להנהגת החיזבאללה (7); 10. אלה שנקנו ממני ארגנו תה מכרים (7); 13. לא הסכמת בשובך לדברים שצריך להסכים עליהם מראש (5); 14. סמולרצ'יק אוגר כוחות על המזרן (5); 16. הזדרזי וחפרי בחיפוש אחר פחם זר (5); 17. הפחד שלה גורם לה להתעורר מינית (5); 20. ראו 8 מאוזן.

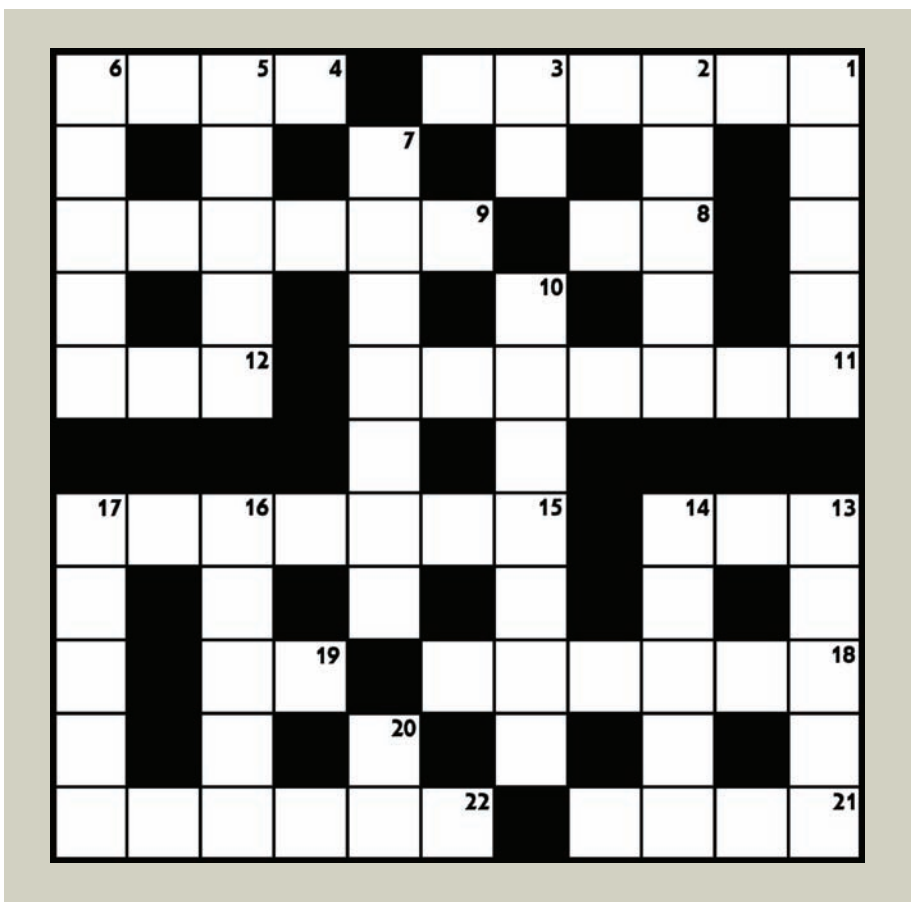

תשובות לתשבץ מס' 55:
מאוזן: 1. יתרושש; 4. לעוס; 9. קלידים; 11. להתעודד; 12. נון; 13. זכר; 15. כתם הפרי; 18. פיקציה; 19. פיתה; 21. נחתן; 22. לונה גל.
מאונך: 1. יטופל; 2. רותמת; 5. עידון; 6. סימון; 7. מלודרמה; 10. מוסכניק; 13. זעפרן; 14. רוקמת; 16. פלישה; 17. יתנצל; 20. מושב